

پایش ملی محیط کسب و کار ایران

بهار ۱۴۰۰

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

(دوره نوزدهم)

مرداد ۱۴۰۰

فهرست مطالب

مقدمه.....	۳
چکیده نتایج.....	۴
بخش اول: روش‌شناسی گزارش.....	۵
معرفی مؤلفه‌های طرح پایش.....	۵
طرح نمونه‌گیری.....	۹
محاسبه شاخص ل محیط کسب و کار.....	۱۵
آشنایی با نظریه عمومی کارآفرینی شین.....	۱۶
بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری.....	۱۷
شاخص کل محیط کسب و کار.....	۱۷
شاخص بخشی محیط کسب و کار.....	۱۸
شاخص استانی محیط کسب و کار.....	۲۱
شاخص محیط کسب و کار بر اساس رتبه فعالیت اقتصادی.....	۲۶
شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها.....	۲۹
شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین.....	۳۱
شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی.....	۳۳
شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی.....	۳۴
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان.....	۳۵
شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی.....	۳۵
مهمترین قوانین مغل کسب و کار از نگاه فعالان اقتصادی.....	۳۸
برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار.....	۴۰

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هرچه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: «اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند». اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، نوزدهمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در بهار ۱۴۰۰، از ۲۹۵۱ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

شایان ذکر است به دلیل شیوع ویروس کرونا در کشور از اسفند ماه سال ۹۸، شاخص ملی محیط کسب و کار با احتساب اثر کرونا به عنوان یکی از موانع کسب و کار محاسبه شده است.

-
1. Schein
  2. Computer Assisted Web Interviewing
  3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسبوکار ایران در بهار ۱۴۰۰، رقم شاخص ملی، ۵/۹۰ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که تا حدودی از وضعیت این شاخص نسبت به ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۱۳۹۹ با میانگین ۵/۸۰) بدتر شده است.

در بهار ۱۴۰۰، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسبوکار و ۳- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسبوکار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

بر اساس یافته‌های این طرح در بهار ۱۴۰۰، استان‌های کرمانشاه، کرمان و کردستان به ترتیب دارای بدترین وضعیت محیط کسبوکار و استان‌های سمنان، مرکزی و خراسان رضوی به ترتیب دارای بهترین وضعیت محیط کسبوکار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس یافته‌های طرح، میانگین ظرفیت تولیدی (واقعی) بنگاه‌های اقتصادی شرکت کننده در فصل بهار معادل ۳۸/۶۴ درصد بوده که نسبت به همین میزان در زمستان گذشته (۴۲/۷۲ درصد)، با کاهش تقریبی ۴ واحدی مواجه شده است.

بر اساس نتایج این پایش در بهار ۱۴۰۰، وضعیت محیط کسبوکار در بخش خدمات (۵/۹۶) در مقایسه با بخش‌های کشاورزی (۵/۸۳) و صنعت (۵/۷۸) نامناسب‌تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی برحسب طبقه‌بندی استاندارد ISIC.rev4، رشته فعالیت‌های: ۱- فعالیت اداری و خدمات پشتیبانی، ۲- فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی و ۳- آب‌رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه دارای بدترین وضعیت محیط کسبوکار و رشته فعالیت‌های ۱- مالی و بیمه، ۲- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی و ۳- آموزش بهترین وضعیت محیط کسبوکار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی در کشور داشته‌اند.

وضعیت محیط کسب و کار کشور برحسب تعداد کارکنان شاغل در بنگاه‌ها بر اساس نتایج بدست آمده به صورت بنگاه‌های با کمتر از ۵ کارکن (۶/۰۲) دارای بدترین وضعیت و بنگاه‌های دارای ۲۰۰ کارکن و بیشتر از آن (۵/۷۱) دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند. وضعیت محیط کسب و کار کشور برحسب سال تاسیس بنگاه اقتصادی در کارگاه‌های کمتر از ۲ سال، بدترین وضعیت (۶/۷۶) و در کارگاه‌های بیشتر از ۱۶ سال، دارای بهترین وضعیت (۵/۷۶) ارزیابی شده‌اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسبوکار ایران در بهار ۱۴۰۰، عدد ۶/۰۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که بدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۱۳۹۹ با میانگین ۵/۹۶) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۱۹ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۱۵ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۵/۸۹ است که در فصل گذشته عدد ۵/۸۱ ارزیابی شده بود. بر این اساس، همانند فصل گذشته محیط جغرافیایی با عدد ۵/۳۷ و محیط مالی با عدد ۸/۱۴ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند. لازم به ذکر است که شاخص شین به دلیل در نظر گرفتن وزن عوامل مختلف در محاسبه، از دقت بیشتری نسبت به شاخص کل کشور برخوردار است.

فعالان اقتصادی به طور متوسط، میزان تاثیر کرونا بر کسبوکار را ۶/۲۴ ارزیابی نمودند. لازم به ذکر است که از آغاز شیوع کرونا در کشور از زمستان ۱۳۹۸، اثرگذاری نامطلوب کرونا بر کسب و کارها روند کاهشی داشته است ولی در این فصل، این روند متوقف و مجدداً افزایشی شده است.

در ادامه گزارش، روش شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است.

بخش اول: روش پایش گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مؤلفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع درمورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور که تا زمان انتشار نشریه به‌روزرسانی می‌شوند، استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نماگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف: مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار

۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

- نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)
- ۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۲-۱. تعداد سرقت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲.۱- دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایتمندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مکتب و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده طالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

- ۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده
- ۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده
- ۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)
- ۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)
- ۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

- ۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های آلمیمی و استانی)

- ۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)
- ۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره
- ۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)
- ۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)
- ۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)
- ۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)
- ۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین‌المللی (کیلومتر)
- ۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)
- ۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان

نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)

- ۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه ساختمانی صادره در نقاط شهری

لازم به ذکر است که عناوین برخی مولفه‌های آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اصلاح و یا جایگزین شده‌اند.

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب و کار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب و کار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب و کار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC⁴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل بهار سال ۱۴۰۰ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری خرداد ماه ۱۴۰۰ بوده است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب و کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌ری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، رسته فعالیت است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه‌ی واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری نمونه‌ی کلیدی^۵ است. منظور از نمونه‌ی کلیدی، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌پوشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، رشته فعالیت و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده‌ی جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی بهنگام می‌شوند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند بهنگام سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی کلیدی از هر فعال اقتصادی نمونه، حداً ۳ بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه کلیدی از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمار گیری می‌شود:

۱- گروهی که برای او بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دو بین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

به این ترتیب حداکثر میزان تداً نمونه بین دو فصل متوالی و دو فصل یکسان از دو سال متوالی، ۳۰٪ و بین دو سال متوالی، ۴۰٪ است که می‌تواند اهداف طرح را تأمین کند.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و ر الییتی کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{z_{0.975}^2 (1 - r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Def f$$

که در آن:

β : خطای نسبی برآورد (کم تر از ۰/۸ درصد)

T : نسبت مفروض شاخص

N_r : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۳۵ در نظر گرفته شده است.

$Deff$: اثر طرح (برابر ۱/۷)

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آنها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به‌دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید. برآوردهای سلاسه‌ای به‌دست‌آمده با ضریب وزن نهایی هر گسر $\frac{1}{4}$ به طور مشابه، محاسبه می‌شود.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است و ساختار تداخل نمونه به صورت:

تداخل دو فصل متوالی برابر با ۳۰٪ و تداخل دو فصل یکسان در دو سال متوالی برابر با ۳۰٪ و تداخل دو سال متوالی برابر با ۴۰٪ است.

میزان مشارکت و تعداد نمونه موثر

میزان مشارکت نمونه منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی در اجرای طرح پایش ملی محیط کسب‌وکار نیز محاسبه شده است. لازم به ذکر است بر اساس جدول ۲، این تعداد نمونه با احتساب نرخ ریزش (عدم همکاری، عدم پاسخگویی، تغییر فعالیت و ..) در نظر گرفته شده است و تعداد نمونه موثر برای تعمیم نتایج بر اساس اهداف طرح حدود ۳۲۰۰ نمونه است.

لذا ضمن تاکید بر قابل اطمینان بودن نتایج ملی برآوردهای ارائه شده، نتایج استانی طرح با احتیاط بیشتری باید مورد استفاده و استناد کاربران قرار گیرد.

جدول ۱- الگوی چرخش

دوره آمارگیری نمونه چرخشی	سال ۱۳۹۶				سال ۱۳۹۷				سال ۱۳۹۸				سال ۱۳۹۹			
	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران
A	A ₂	-	-	A ₃	A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B	B ₁	B ₂	-	-	B ₃	B ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C	-	C ₁	C ₂	-	-	C ₃	C ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D	-	-	D ₁	D ₂	-	-	D ₃	D ₄	-	-	-	-	-	-	-	-
E	-	-	-	E ₁	E ₂	-	-	E ₃	E ₄	-	-	-	-	-	-	-
F	-	-	-	-	F ₁	F ₂	-	-	F ₃	F ₄	-	-	-	-	-	-
G	-	-	-	-	-	G ₁	G ₂	-	-	G ₃	G ₄	-	-	-	-	-
H	-	-	-	-	-	-	H ₁	H ₂	-	-	H ₃	H ₄	-	-	-	-
I	-	-	-	-	-	-	-	I ₁	I ₂	-	-	I ₃	I ₄	-	-	-
J	-	-	-	-	-	-	-	-	J ₁	J ₂	-	-	J ₃	J ₄	-	-
K	-	-	-	-	-	-	-	-	-	K ₁	K ₂	-	-	K ₃	K ₄	-
L	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	L ₁	L ₂	-	-	L ₃	L ₄
M	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	M ₁	M ₂	-	-	M ₃
N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	N ₁	N ₂	-	-

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

استان	تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه
آذربایجان شرقی	۲۰۸	فارس	۱۹۸
آذربایجان غربی	۱۳۱	قزوین	۸۵
اردبیل	۷۲	قم	۷۳
اصفهان	۳۹۸	کردستان	۷۷
البرز	۱۷۵	کرمان	۱۶۰
ایلام	۵۸	کرمانشاه	۷۱
بوشهر	۱۴۷	کهگیلویه و بویراحمد	۴۹
تهران	۱۱۲۰	گلستان	۷۹
چهارمحال و بختیاری	۶۲	گیلان	۱۰۷
خراسان جنوبی	۶۱	لرستان	۹۰
خراسان رضوی	۲۹۷	مازندران	۱۵۹
خراسان شمالی	۵۱	مرکزی	۱۰۴
خوزستان	۲۴۵	هرمزگان	۱۰۹
زنجان	۸۱	همدان	۱۰۲
سمنان	۷۴	یزد	۱۰۳
سیستان و بلوچستان	۸۰	کل	۴۸۲۶

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

نرخ پاسخگویی (درصد)							استان
بهار ۱۴۰۰	زمستان ۹۹	بهار ۹۹	سال ۹۹	سال ۹۸	سال ۹۷	سال ۹۶	
۵۱	۵۷	۵۶	۵۸	۵۶	۶۳	۴۵	آذربایجان شرقی
۶۸	۵۹	۶۸	۷۰	۶۷	۷۲	۶۲	آذربایجان غربی
۹۲	۵۱	۸۵	۷۴	۷۰	۵۸	۵۷	اردبیل
۹۴	۸۱	۸۳	۸۲	۵۳	۸۴	۷۴	اصفهان
۶۴	۴۸	۶۲	۵۲	۶۴	۶۸	۶۸	البرز
۴۵	۵۹	۶۲	۵۹	۵۰	۵۹	۴۱	ایلام
۴۸	۳۷	۵۱	۴۳	۵۲	۶۳	۳۳	بوشهر
۴۹	۴۰	۴۶	۴۵	۴۹	۶۳	۴۳	تهران
۶۰	۵۷	۹۳	۷۶	۶۱	۷۳	۳۹	چهارمحال و بختیاری
۶۲	۵۳	۶۸	۶۲	۶۴	۶۹	۶۹	خراسان جنوبی
۶۹	۴۸	۴۵	۴۶	۴۷	۶۳	۵۸	خراسان رضوی
۶۳	۵۶	۷۸	۵۹	۶۴	۶۲	۶۶	خراسان شمالی
۴۹	۴۵	۴۳	۴۷	۴۴	۶۳	۶۲	خوزستان
۷۵	۶۰	۷۲	۷۳	۷۲	۷۴	۵۹	زنجان
۸۲	۷۳	۶۸	۷۳	۶۷	۷۴	۶۶	سمنان
۴۵	۴۲	۶۱	۵۰	۴۱	۵۵	۴۹	سیستان و بلوچستان
۴۷	۴۲	۷۹	۵۵	۵۹	۶۸	۶۲	فارس
۶۲	۳۴	۶۸	۵۴	۴۶	۵۷	۶۱	قزوین
۷۸	۴۱	۴۸	۴۹	۵۳	۵۸	۶۴	قم
۶۹	۶۶	۷۰	۶۸	۶۸	۷۴	۶۲	کردستان
۶۴	۴۴	۵۴	۵۱	۵۵	۵۶	۵۰	کرمان
۶۵	۵۸	۷۳	۶۷	۷۲	۶۴	۸۱	کرمانشاه
۶۵	۴۲	۷۶	۵۳	۶۶	۶۷	۴۲	کهگیلویه و بویراحمد
۵۶	۴۴	۶۸	۵۹	۶۲	۵۵	۴۷	گلستان
۴۱	۴۰	۷۸	۶۰	۵۰	۶۷	۵۰	گیلان
۴۹	۵۳	۶۲	۶۴	۵۶	۶۴	۵۲	لرستان
۶۹	۵۵	۵۷	۵۷	۶۲	۶۵	۴۶	مازندران
۹۸	۸۶	۷۹	۷۸	۶۳	۷۰	۶۳	مرکزی
۵۷	۴۶	۶۵	۵۱	۴۵	۶۲	۵۲	هرمزگان
۵۰	۵۰	۴۹	۵۱	۵۳	۷۲	۶۵	همدان
۶۹	۴۷	۷۳	۵۹	۵۵	۵۸	۷۵	یزد
۶۱	۵۱	۶۰	۵۶	۵۴	۶۶	۵۵	کل

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، رشته فعالیت و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود- داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اوین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهتری عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

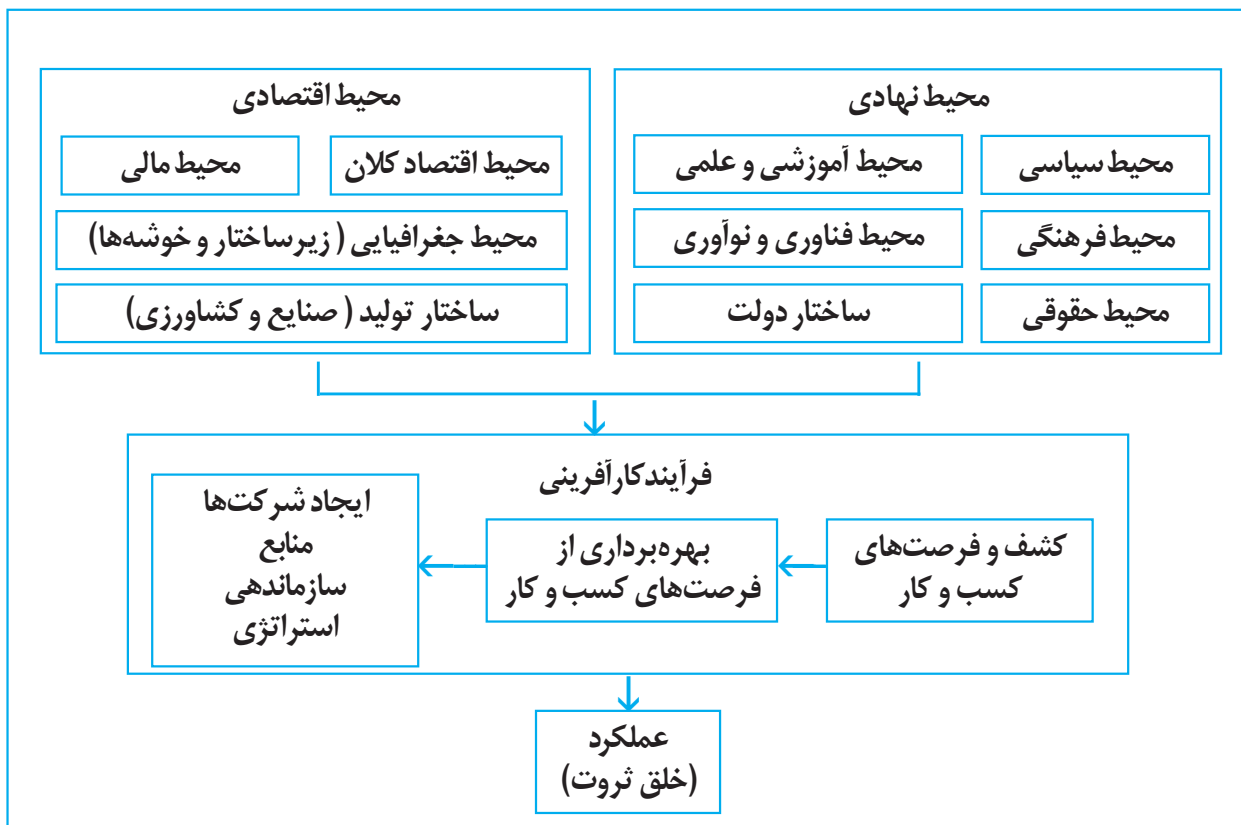
$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

دوین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نامگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرین شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می‌گذارند. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص کل محیط کسب و کار

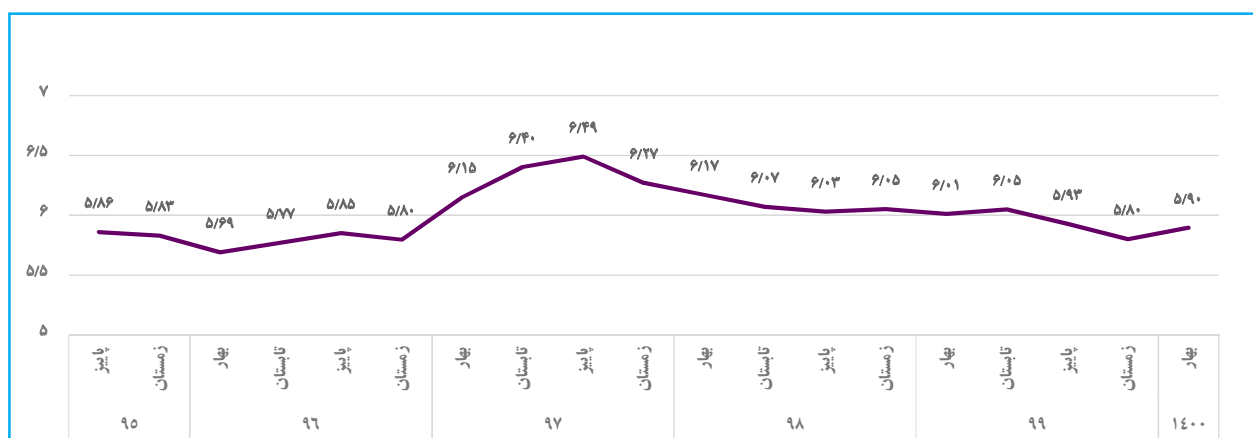
جدول ۴ - شاخص کل محیط کسب و کار

سال ۹۶	سال ۹۷	سال ۹۸	سال ۹۹	بهار ۹۹	زمستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	* درصد تغییرات فصل بهار نسبت به	
							فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
۵/۷۸	۶/۳۳	۶/۰۸	۵/۹۵	۶/۰۱	۵/۸۰	۵/۹۰	۱/۶۴	-۱/۹۱

*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۰، عدد ۵/۹۰ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص کل به دست می‌دهد که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۹۹ با میانگین ۵/۸۰) است. این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت برخی مؤلفه‌های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۰ تا حدودی نامساعدتر شده است. عدد شاخص در بهار ۱۴۰۰ نسبت به فصل مشابه سال قبل (۱/۹۱ - /) مساعدتر شده است. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مؤلفه‌های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده‌های مؤلفه‌های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص کل محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

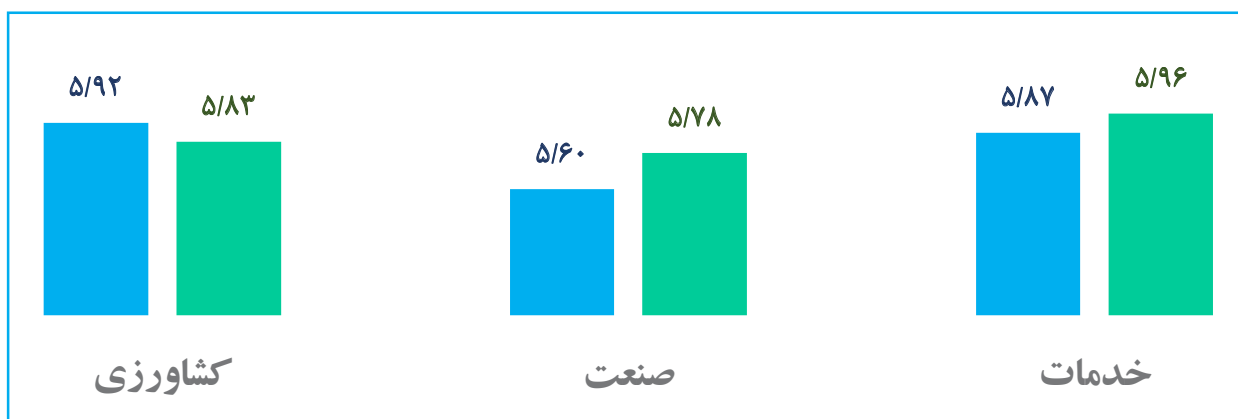
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش‌های عمده اقتصادی

بخش	بهار ۹۹	زمستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	درصد تغییرات فصل بهار نسبت به*	
				فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
کشاورزی	۶/۰۹	۵/۹۲	۵/۸۳	-۱/۵۴	-۴/۳۶
صنعت	۵/۸۷	۵/۶۰	۵/۷۸	۳/۱۰	-۱/۵۳
خدمات	۶/۰۸	۵/۸۷	۵/۹۶	۱/۵۷	-۱/۸۶

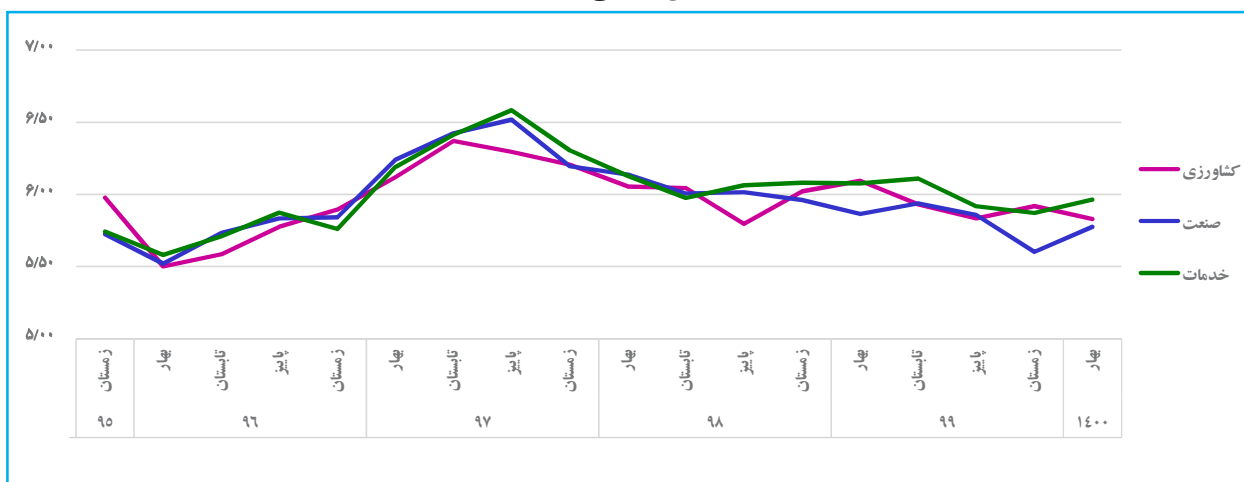
*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت‌ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در بهار ۱۴۰۰، وضعیت محیط کسب و کار بخش کشاورزی و بخش خدمات را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده‌اند.

نمودار ۲- شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳- شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - بهار ۱۴۰۰

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل			کشاورزی			صنعت			خدمات		
	زمنستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	درصد تغییرات	زمنستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	درصد تغییرات	زمنستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	درصد تغییرات	زمنستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	درصد تغییرات
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۴/۱۷	۴/۴۴	۶/۳۷	۴/۳۱	۴/۰۹	-۵/۰۴	۴/۰۸	۴/۱۵	۱/۸۳	۴/۲۵	۴/۷۲	۱۱/۱۱
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۴۰	۶/۳۶	-۰/۶۵	۶/۳۴	۶/۴۵	۱/۶۶	۶/۴۵	۶/۴۵	۰/۰۳	۶/۳۶	۶/۲۷	-۱/۴۶
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۵۰	۵/۵۱	۰/۳۰	۵/۷۵	۵/۲۵	-۸/۵۹	۵/۴۱	۵/۵۰	۱/۶۸	۵/۵۳	۵/۵۶	۰/۳۸
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۵۰	۷/۵۰	۰/۰۱	۷/۶۴	۷/۵۳	-۱/۴۰	۷/۵۷	۷/۵۵	-۰/۲۷	۷/۴۱	۷/۴۶	۰/۷۱
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۵۶	۸/۴۳	-۱/۴۹	۸/۶۷	۸/۳۰	-۴/۲۷	۸/۶۰	۸/۵۳	-۰/۸۳	۸/۴۸	۸/۳۶	-۱/۴۷
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۱۷	۶/۲۶	۱/۳۴	۵/۹۰	۶/۰۹	۳/۳۲	۶/۱۸	۶/۲۱	۰/۴۸	۶/۲۳	۶/۳۲	۱/۵۳
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۴/۸۵	۴/۸۷	۰/۲۷	۴/۷۶	۴/۹۵	۳/۹۶	۴/۶۱	۴/۵۴	-۱/۶۱	۵/۱۲	۵/۱۴	۰/۲۲
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۲۶	۶/۴۹	۳/۷۲	۶/۵۷	۶/۵۲	-۰/۷۲	۵/۹۸	۶/۲۹	۵/۰۸	۶/۴۹	۶/۶۶	۲/۴۹
وجود رقابت غ - متصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۲۳	۶/۱۹	-۰/۵۳	۶/۰۲	۶/۰۶	۰/۶۸	۵/۹۱	۵/۹۴	۰/۴۴	۶/۵۹	۶/۴۲	-۲/۴۹
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۵۳	۶/۵۰	-۰/۴۷	۶/۰۸	۶/۲۳	۲/۴۱	۶/۴۴	۶/۴۲	-۰/۳۷	۶/۷۰	۶/۶۰	-۱/۴۹
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۴۲	۷/۲۴	-۲/۳۸	۷/۷۹	۷/۳۷	-۵/۳۸	۷/۱۱	۷/۱۹	۱/۲۵	۷/۶۷	۷/۲۷	-۵/۲۴
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۱۲	۶/۲۳	۱/۷۱	۶/۵۰	۶/۳۷	-۱/۹۲	۶/۰۰	۶/۱۴	۲/۳۹	۶/۱۷	۶/۲۸	۱/۶۹
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۴۳	۵/۴۸	۰/۹۸	۵/۷۸	۵/۶۰	-۳/۱۱	۵/۲۹	۵/۳۹	۱/۸۴	۵/۵۰	۵/۵۴	۰/۷۵
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۲۴	۶/۴۳	۲/۹۵	۶/۲۸	۶/۲۳	-۰/۷۵	۶/۲۳	۶/۴۶	۳/۷۰	۶/۲۶	۶/۴۳	۲/۷۶
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۳۱	۶/۳۶	۰/۷۰	۶/۶۴	۶/۳۶	-۴/۲۹	۵/۹۸	۶/۱۰	۱/۹۴	۶/۵۹	۶/۵۸	-۰/۱۷
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۲۲	۵/۲۶	۰/۷۹	۵/۹۲	۵/۵۸	-۵/۶۶	۴/۷۴	۴/۸۴	۲/۱۱	۵/۶۰	۵/۵۹	-۰/۱۶
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۹۱	۶/۰۷	۲/۷۶	۶/۱۶	۶/۳۶	۳/۲۹	۵/۳۶	۵/۵۵	۳/۶۱	۶/۴۴	۶/۴۶	۰/۲۴
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۶۰	۵/۸۰	۳/۵۵	۶/۳۵	۶/۰۱	-۵/۴۴	۵/۳۰	۵/۷۳	۸/۰۹	۵/۷۹	۵/۸۴	۰/۹۰
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۴۳	۶/۴۵	۰/۳۷	۷/۰۳	۶/۴۹	-۷/۶۸	۶/۱۹	۶/۲۹	۱/۶۱	۶/۵۵	۶/۵۹	۰/۵۳
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۵/۶۰	۵/۸۴	۴/۱۷	۵/۵۵	۵/۵۵	-۰/۰۴	۵/۵۰	۵/۷۷	۴/۹۸	۵/۷۲	۵/۹۳	۳/۵۸
کمبود تقاضا در بازار	۴/۹۸	۵/۲۹	۶/۱۶	۴/۷۷	۴/۹۳	۳/۳۸	۴/۶۹	۴/۹۸	۶/۱۱	۵/۳۲	۵/۶۰	۵/۱۵
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۵۱	۵/۶۰	۱/۶۴	۵/۶۳	۵/۳۷	-۴/۶۷	۵/۳۹	۵/۵۴	۲/۸۰	۵/۶۱	۵/۶۸	۱/۲۸
کمبود نیروی کار ماهر	۴/۹۹	۵/۲۷	۵/۵۷	۴/۷۹	۴/۶۸	-۲/۱۹	۴/۹۸	۵/۳۵	۷/۴۴	۵/۰۴	۵/۲۸	۴/۶۷
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۳/۵۵	۳/۸۴	۸/۰۹	۳/۶۱	۳/۸۰	۵/۵۳	۳/۳۷	۳/۶۰	۶/۹۶	۳/۷۲	۴/۰۳	۸/۴۰
محدودیت دسترسی به آب	۳/۰۰	۳/۳۸	۱۲/۵۳	۳/۴۰	۳/۸۳	۱۲/۵۵	۲/۹۷	۳/۳۹	۱۳/۹۹	۲/۹۴	۳/۳۰	۱۲/۱۶
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۳/۳۰	۳/۹۸	۲۰/۷۱	۳/۸۷	۴/۱۸	۸/۰۸	۳/۲۵	۴/۱۲	۲۶/۵۷	۳/۲۲	۳/۸۳	۱۸/۹۱
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۶۰	۶/۶۷	۱/۱۲	۷/۱۳	۶/۴۴	-۹/۶۱	۶/۳۰	۶/۵۳	۳/۶۸	۶/۸۰	۶/۸۲	۰/۲۴
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۹۰	۷/۰۱	۱/۶۱	۷/۴۴	۷/۵۱	۰/۹۹	۶/۸۱	۶/۹۰	۱/۲۷	۶/۸۸	۷/۰۴	۲/۲۷

* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضع و به نسبت به فصل گذشته است.

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می‌شود که، در بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در بخش خدمات محدودیت دسترسی به آب و در بخش صنعت محدودیت دسترسی به حامل ای انرژی و در بخش کشاورزی محدودیت دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت مساعدترین مؤلفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش‌شده از فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در طرح ارزیابی شده‌اند.

علاوه بر این، مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان‌شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی

الویت	مجموعه	۱	۲	۳	۴	۵
		غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
کل	زمستان ۹۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	بهار ۱۴۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
کشاورزی	زمستان ۹۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	بهار ۱۴۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
صنعت	زمستان ۹۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، بهداشتی، گمرک، بهداشت و ...
	بهار ۱۴۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
خدمات	زمستان ۹۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	بهار ۱۴۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود در بخش کشاورزی مؤلفه‌های غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی و در بخش صنعت و خدمات مؤلفه‌های غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار و دشواری تأمین مالی از بانک‌ها، مهم‌ترین مشکلات کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی بیان شده‌اند.

شاخص استانی محیط کسب و کار

جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

استان	سال ۹۶	سال ۹۷	سال ۹۸	سال ۹۹	بهار ۹۹	زمستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	درصد تغییرات فصل بهار نسبت به *	
								فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
آذربایجان شرقی	۵/۹۳	۶/۰۸	۶/۰۱	۵/۵۴	۵/۷۷	۵/۲۹	۵/۵۸	۵/۵۶	-۳/۳۳
آذربایجان غربی	۵/۸۰	۵/۹۵	۵/۳۰	۵/۳۳	۵/۱۵	۵/۳۳	۵/۶۱	۵/۳۱	۹/۰۸
اردبیل	۵/۸۹	۶/۲۵	۵/۹۳	۶/۰۳	۵/۹۹	۵/۹۹	۶/۰۲	۰/۳۹	۰/۵۴
اصفهان	۵/۹۲	۶/۴۷	۶/۱۷	۶/۰۵	۶/۱۳	۵/۷۹	۵/۷۲	-۱/۲۹	-۶/۶۷
البرز	۵/۷۲	۶/۴۷	۶/۲۴	۶/۰۰	۶/۰۷	۵/۷۹	۵/۹۰	۱/۹۵	-۲/۷۳
ایلام	۵/۹۸	۶/۴۶	۶/۰۴	۵/۸۳	۵/۸۶	۵/۷۴	۵/۹۰	۲/۶۵	۰/۵۶
بوشهر	۵/۶۸	۶/۳۹	۶/۱۸	۶/۰۴	۶/۰۷	۵/۹۱	۶/۰۳	۲/۰۰	-۰/۶۵
تهران	۵/۷۲	۶/۴۱	۶/۱۹	۶/۱۵	۶/۳۱	۶/۰۷	۶/۲۳	۲/۶۶	-۱/۲۷
چهارمحال و بختیاری	۵/۹۷	۶/۴۹	۶/۳۵	۶/۲۱	۶/۱۷	۶/۱۱	۶/۱۵	۰/۷۲	-۰/۲۴
خراسان جنوبی	۵/۵۷	۶/۱۳	۵/۸۳	۵/۷۷	۵/۷۷	۵/۶۳	۵/۹۱	۵/۰۰	۲/۴۵
خراسان رضوی	۵/۷۰	۶/۱۳	۶/۰۲	۵/۹۰	۶/۱۶	۵/۷۱	۵/۳۳	-۶/۶۹	-۱۳/۴۸
خراسان شمالی	۶/۲۱	۶/۵۹	۶/۲۴	۶/۰۶	۶/۰۷	۵/۸۷	۵/۹۱	۰/۶۹	-۲/۷۱
خوزستان	۵/۷۴	۶/۴۴	۶/۰۹	۶/۰۷	۶/۱۳	۵/۹۴	۶/۰۸	۲/۳۸	-۰/۷۷
زنجان	۵/۶۲	۵/۹۲	۵/۵۶	۵/۳۴	۵/۲۲	۵/۳۱	۵/۷۱	۷/۴۹	۹/۵۰
سمنان	۵/۸۴	۶/۱۵	۵/۷۲	۵/۲۲	۵/۳۹	۵/۰۴	۴/۶۶	-۷/۶۹	-۱۳/۶۱
سیستان و بلوچستان	۶/۲۵	۶/۶۰	۶/۳۷	۶/۲۳	۶/۳۲	۶/۰۹	۶/۲۲	۲/۰۵	-۱/۶۸
فارس	۵/۴۸	۵/۹۹	۵/۹۲	۵/۸۰	۵/۷۷	۵/۷۷	۵/۸۶	۱/۵۳	۱/۴۹
قزوین	۵/۵۶	۶/۱۴	۵/۹۳	۵/۹۰	۵/۹۲	۵/۸۶	۵/۹۴	۱/۳۹	۰/۲۷
قم	۵/۷۷	۶/۰۹	۶/۰۴	۵/۹۹	۶/۱۱	۵/۸۳	۵/۸۸	۰/۸۷	-۳/۷۷
کردستان	۵/۸۶	۶/۵۱	۶/۲۶	۶/۲۹	۶/۲۵	۶/۳۲	۶/۳۰	-۰/۳۶	۰/۷۸
کرمان	۵/۸۰	۶/۲۷	۶/۰۴	۶/۲۴	۶/۲۹	۶/۱۵	۶/۳۸	۳/۷۴	۱/۴۸
کرمانشاه	۶/۲۴	۶/۵۴	۶/۱۷	۶/۱۱	۶/۱۲	۶/۰۰	۶/۵۱	۸/۴۲	۶/۲۶
کهگیلویه و بویراحمد	۵/۹۴	۶/۲۱	۵/۹۸	۵/۹۷	۵/۹۷	۵/۸۳	۵/۹۵	۲/۰۴	-۰/۲۷
گلستان	۵/۷۴	۶/۲۷	۶/۱۱	۶/۰۵	۵/۹۶	۵/۹۶	۶/۱۰	۲/۴۱	۲/۳۶
گیلان	۵/۴۰	۵/۷۹	۵/۵۶	۵/۶۴	۵/۷۴	۵/۶۱	۵/۷۴	۲/۳۰	-۰/۰۱
لرستان	۶/۰۹	۶/۵۳	۶/۱۳	۵/۹۴	۶/۰۲	۵/۸۳	۵/۹۰	۱/۲۰	-۱/۹۷
مازندران	۵/۴۰	۵/۹۹	۵/۷۱	۵/۸۶	۵/۷۰	۵/۶۷	۵/۸۵	۳/۲۴	۲/۵۷
مرکزی	۵/۵۱	۶/۲۵	۵/۶۵	۵/۳۸	۵/۳۸	۵/۰۴	۴/۹۶	-۱/۷۵	-۷/۸۵
هرمزگان	۵/۷۴	۶/۱۸	۶/۱۰	۶/۰۸	۶/۱۴	۵/۸۷	۵/۹۹	۲/۰۲	-۲/۴۸
همدان	۵/۸۴	۶/۳۸	۶/۰۶	۵/۸۹	۶/۰۵	۵/۷۷	۵/۹۱	۲/۴۹	-۲/۳۲
یزد	۵/۶۶	۶/۰۸	۵/۷۲	۵/۶۴	۵/۶۶	۵/۶۱	۵/۶۰	-۰/۲۰	-۱/۰۸

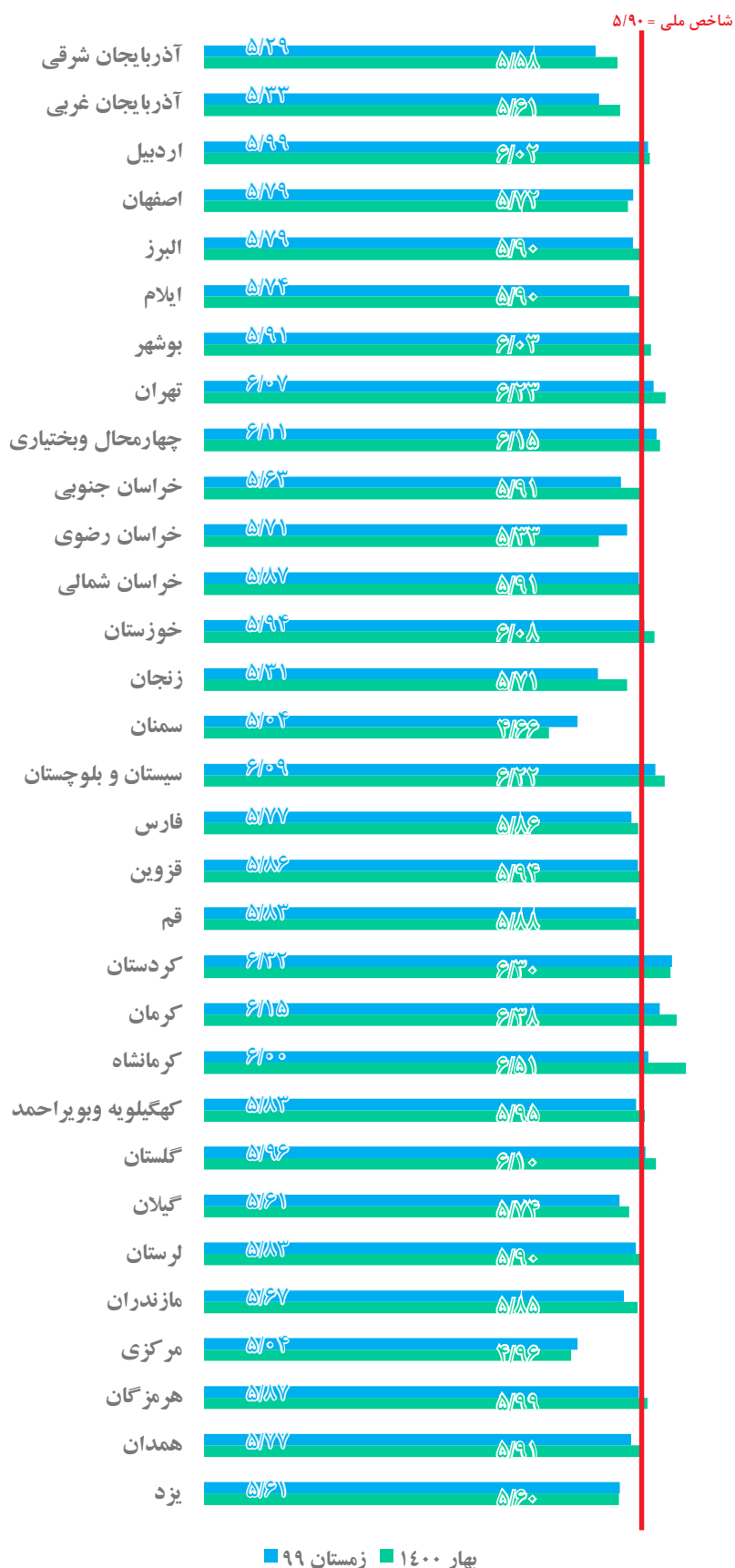
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

طبق جدول ۸، نتایج ارزیابی طرح پایش در بهار ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که از منظر وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار، استان‌های کرمانشاه، کرمان و کردستان دارای محیط کسب و کار نامساعدتر و استان‌های سمنان، مرکزی و خراسان رضوی دارای محیط کسب و کار مساعدتری نسبت به سایر استان‌ها بوده‌اند. قابل ذکر است که عدد شاخص برای حدود ۵۰ درصد استان‌های کشور از عدد شاخص ملی فضای کسب و کار کمتر بوده است که در نمودار ۴ قابل مشاهده است. همچنین اختلاف عدد شاخص وضعیت محیط کسب و کار در بهترین و بدترین استان حداکثر معادل ۱/۸۵ واحد است که نشانگر عدم وجود تفاوت قابل توجه در وضعیت عدد شاخص استان‌ها نسبت به یکدیگر است.

شکل ۲ - نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

جدول ۹- شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مولفه‌های پیمایشی و استان‌ها - بهار ۱۴۰۰

استان	موقعه		کل کشور																													
	نحوه استقلال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول																															
استان	بوداشت های سلیقمای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، اجرای تعهیات و وعده هاشمان																															
	کی ثباتی سیاست هوشا قوانین و مقررات و روبه های اجرای ناظر بر کسب و کار																															
	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات																															
	رو به های سختگیرانه اداره های کار و بیمه تامین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی																															
	تنبیل عمومی به خرید کالا های خارجی و یر خارجی به خرید محصولات ایرانی																															
	عدم رقابت و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیر استاندارد و تقلبی در بازار																															
	وجود رقابت و تضافه شرکت ها و مؤسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار																															
	رو به های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات																															
	دشواری تأمین مالی از بانک ها																															
	قققان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی																															
	ضعف زیر ساخت های حمل و نقل (جاده ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)																															
	ضعف دادگاه ها در رسیدگی به شکایات و پیگیری موثر متجاوزان به حقوق دیگران																															
	یزد	همدان	هرمزگان	مرکزی	مازندران	لرستان	گیلان	گلستان	کهگیلویه وبویر احمد	کرمانشاه	کرمان	کردستان	قم	قزوین	فارس	سیستان و بلوچستان	سمنان	زنجان	خوزستان	خراسان شمالی	خراسان رضوی	خراسان جنوبی	چهارمحال وبختیاری	تهران	بوشهر	ایلام	البرز	اصفهان	اردبیل	آذربایجان غربی	آذربایجان شرقی	کل کشور
	۴۴۶	۷۸۶	۴۱۷	۷۶۰	۶۴۵	۷۹۰	۷۸۳	۵۰۵	۴۱۰۰	۴۵۰۰	۷۸۰	۵۱۷	۷۰۶	۴۱۳	۴۱۳	۷۷۸	۷۷۸	۴۱۰۵	۷۹۷	۴۱۳	۷۷۹	۷۱۱	۴۳۷	۶۵۰	۴۱۱	۷۳۹	۴۱۹	۷۶۶	۶۳۰	۷۰۷	۷۵۹	۴۱۴
	۵۶۵	۶۱۸	۵۱۶	۵۶۶	۶۱۹	۵۹۸	۵۶۱		۴۶۳	۶۵۳	۵۱۷	۷۰۶	۵۶۹	۶۱۷	۵۵۱	۵۶۳	۵۱۸	۶۳۰	۵۹۳	۶۵۴	۸۰۰	۶۴۵	۷۲۳	۵۲۰	۵۶۱	۷۰۳	۶۱۸	۶۱۶	۵۵۱	۴۹۹	۶۱۶	
	۴۸۸	۵۳۱	۵۳۳	۴۸۹	۵۱۷	۵۵۸	۵۳۴	۵۵۰	۴۴۸	۵۰۰	۴۱۳	۵۸۴	۵۳۱	۵۱۸	۵۵۰	۶۹۴	۴۱۷	۴۷۶	۴۸۰	۴۹۳	۵۱۷	۷۳۳	۵۴۳	۵۳۰	۵۳۰	۵۶۵	۵۱۱	۶۰۳	۶۱۳	۷۹۰	۴۹۹	۵۵۱
	۷۳۰	۷۰۰	۷۰۳	۶۶۶	۶۶۴	۶۸۰	۶۹۰	۷۲۴	۷۳۸	۸۱۱	۷۸۹	۷۴۱	۷۵۷	۷۴۹	۷۳۰	۶۴۳	۶۳۵	۷۳۰	۶۹۸	۶۴۴	۷۱۶	۸۱۳	۷۴۷	۸۳۳	۷۵۴	۶۸۱	۷۳۷	۷۸۹	۶۷۴	۸۸۴	۷۲۳	۷۵۰
	۸۱۳	۸۸۲	۸۰۵	۷۸۰	۷۶۴	۷۶۷	۷۹۵	۷۹۵	۸۵۵	۸۹۱	۸۵۰	۸۳۸	۹۱۱	۸۳۷	۸۳۴	۷۸۸	۷۸۷	۸۷۰	۸۵۳	۷۹۷	۷۴۵	۸۷۴	۸۸۶	۸۵۴	۸۴۹	۷۸۰	۸۷۳	۹۱۳	۷۷۵	۹۰۰	۸۶۰	۸۴۳
	۵۸۳	۶۰۹	۶۰۰	۴۶۳	۵۹۳	۶۹۷	۵۹۸	۶۷۶	۶۷۴	۶۳۳	۶۴۹	۶۸۳	۵۸۶	۶۳۵	۵۹۴	۴۹۳	۴۳۶	۶۴۹	۶۳۹	۷۷۹	۶۳۸	۵۶۹	۵۶۵	۷۱۳	۶۳۸	۶۲۶	۵۸۴	۶۲۰	۷۳۵	۷۸۱	۵۱۲	۶۱۶
	۷۷۴	۴۶۵	۴۶۰	۴۴۰	۴۷۴	۵۰۵	۵۳۷	۵۱۶	۵۲۳	۵۴۴	۵۶۷	۵۲۴	۴۳۸	۴۸۱	۴۹۳	۴۵۹	۷۳۶	۴۶۱	۴۸۴	۵۶۳	۴۰۱	۴۹۷	۵۰۷	۵۶۰	۴۵۱	۵۸۱	۴۹۴	۴۱۹	۶۰۵	۷۷۳	۴۱۳	۴۸۷
۵۸۳	۶۹۵	۵۷۹	۵۸۳	۷۰۳	۶۹۸	۷۳۴	۵۸۰	۷۷۰	۷۱۱	۷۲۰	۷۲۶	۶۹۳	۴۸۱	۶۲۴	۷۰۰	۵۴۴	۷۰۳	۷۱۵	۴۵۹	۵۷۹	۶۹۰	۶۹۲	۶۷۵	۷۴۳	۶۵۹	۶۱۵	۶۵۶	۶۱۸	۵۸۹	۶۲۹		
۵۲۷	۶۸۰	۶۵۱	۵۱۹	۶۱۴	۵۹۷	۵۷۶	۵۷۷	۷۳۳	۶۸۹	۷۳۱	۷۱۵	۷۱۱	۷۱۵	۶۲۰	۶۱۷	۴۵۶	۶۷۸	۶۸۶	۵۶۷	۴۸۴	۵۷۸	۷۱۷	۷۰۱	۶۶۱	۶۵۳	۶۰۸	۵۹۵	۶۳۰	۴۷۷	۴۸۹	۶۱۹	
۶۰۴	۶۳۳	۶۴۵	۵۸۰	۶۱۰	۶۵۳	۶۹۵	۶۲۴	۶۸۴	۷۲۳	۶۵۶	۶۸۸	۷۲۹	۶۳۸	۵۵۳	۷																	
۶۳۷	۷۸۰	۷۳۹	۶۰۴	۶۸۶	۸۰۵	۷۲۹	۷۵۵	۷۸۷	۸۲۰	۷۳۳	۷۶۵	۶۸۰	۷۲۹	۶۷۷	۷۳۱	۵۴۱	۷۰۶	۷۴۳	۷۵۵	۶۳۷	۷۸۴	۷۷۱	۷۵۶	۷۲۳	۸۰۰	۷۶۴	۶۹۴	۸۳۳	۸۳۷	۷۲۰	۷۲۴	
۵۹۷	۶۵۳	۵۸۸	۴۹۰	۵۶۴	۵۸۸	۵۷۳	۶۲۴	۶۳۰	۷۰۸	۶۳۵	۶۳۱	۶۷۷	۶۷۷	۶۱۴	۶۱۳	۴۱۴	۵۸۴	۶۰۴	۶۲۳	۵۰۹	۷۱۷	۶۵۹	۶۹۸	۶۹۱	۶۸۳	۵۷۳	۵۸۷	۷۰۰	۷۵۶	۶۱۰	۶۲۳	
۴۸۵	۵۹۱	۵۱۹	۴۲۶	۵۲۵	۵۸۷	۵۸۷	۶۲۳	۶۱۵۰	۶۲۵	۶۲۷	۶۲۸	۶۸۰	۵۲۳	۵۲۳	۶۳۰	۵۰۶	۶۱۹	۵۹۶	۶۲۳	۵۹۰	۵۲۸	۳۸۹	۶۳۳	۵۵۷	۵۷۱	۶۵۵	۴۷۵	۴۹۱	۶۲۴	۵۲۴	۵۵۱	۵۳۸
۶۷۹	۶۳۳	۵۲۶	۶۷۹	۶۱۸	۶۵۷	۵۸۶	۶۶۷	۶۵۹	۶۸۳	۶۸۵	۸۳۸	۹۱۱	۸۳۷	۸۳۴	۷۸۸	۷۸۷	۸۷۰	۸۵۳	۷۹۷	۷۴۵	۸۷۴	۸۸۶	۸۵۴	۸۴۹	۷۸۰	۸۷۳	۹۱۳	۷۷۵	۹۰۰	۸۶۰	۸۴۳	

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و استان‌ها - بهار ۱۴۰۰ (ادامه)

استان	مؤلفه	کل کشور	آذربایجان شرقی	آذربایجان غربی	اردبیل	اصفهان	البرز	ایلام	بوشهر	تهران	چهارمحال وبختیاری	خراسان جنوبی	خراسان رضوی	خراسان شمالی	خوزستان	زنجان	سمنان	سیستان و بلوچستان	فارس	قزوین	قم	کردستان	کرمان	کرمانشاه	کهگیلویه وبویراحمد	گلستان	گیلان	لرستان	مازندران	مرکزی	هرمزگان	همدان	یزد		
		۶۳۶	۵۳۳	۵۳۳	۶۱۰۳	۶۱۲۷	۶۱۰۳	۶۱۲۷	۶۱۰۴	۶۳۰	۷۴۴	۷۳۱	۶۸۸	۴۸۲	۵۷۳	۶۴۴	۵۸۴	۴۲۰	۶۲۷	۶۵۴	۷۰۴	۶۵۸	۶۵۳	۶۵۶	۶۵۳	۶۵۳	۶۱۰۰	۶۴۹	۶۰۴	۵۳۲	۶۴۶	۶۳۲	۶۳۳	۶۳۴	
استان	مؤلفه	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۵۱۲۶	۴۱۱۲	۳۱۷۶	۵۳۳۷	۵۳۳۳	۵۸۸۸	۵۷۷۵	۵۶۴۴	۵۶۸۸	۴۹۷۸	۴۹۱۷	۷۲۰۰	۵۶۸۸	۵۰۰۸	۳۱۷۱	۵۹۸۸	۵۳۳۳	۵۳۳۳	۷۱۰	۷۵۹	۶۲۵	۶۸۲	۶۵۳	۶۶۰	۶۷۴	۵۹۱	۶۵۴	۶۳۸	۵۴۲	۶۴۶	۶۳۲	۶۳۴	
		۵۱۲۶	۴۱۱۲	۳۱۷۶	۵۳۳۷	۵۳۳۳	۵۸۸۸	۵۷۷۵	۵۶۴۴	۵۶۸۸	۵۶۸۸	۴۹۷۸	۴۹۱۷	۷۲۰۰	۵۶۸۸	۵۰۰۸	۳۱۷۱	۵۹۸۸	۵۳۳۳	۵۳۳۳	۷۱۰	۷۵۹	۶۲۵	۶۸۲	۶۵۳	۶۶۰	۶۷۴	۵۹۱	۶۵۴	۶۳۸	۵۴۲	۶۴۶	۶۳۲	۶۳۴	
استان	مؤلفه	عرضه کالاها و محصولات فاقد در بازار ایران	۵۱۲۶	۴۱۱۲	۳۱۷۶	۵۳۳۷	۵۳۳۳	۵۸۸۸	۵۷۷۵	۵۶۴۴	۵۶۸۸	۴۹۷۸	۴۹۱۷	۷۲۰۰	۵۶۸۸	۵۰۰۸	۳۱۷۱	۵۹۸۸	۵۳۳۳	۵۳۳۳	۷۱۰	۷۵۹	۶۲۵	۶۸۲	۶۵۳	۶۶۰	۶۷۴	۵۹۱	۶۵۴	۶۳۸	۵۴۲	۶۴۶	۶۳۲	۶۳۴	
		۵۱۲۶	۴۱۱۲	۳۱۷۶	۵۳۳۷	۵۳۳۳	۵۸۸۸	۵۷۷۵	۵۶۴۴	۵۶۸۸	۵۶۸۸	۴۹۷۸	۴۹۱۷	۷۲۰۰	۵۶۸۸	۵۰۰۸	۳۱۷۱	۵۹۸۸	۵۳۳۳	۵۳۳۳	۷۱۰	۷۵۹	۶۲۵	۶۸۲	۶۵۳	۶۶۰	۶۷۴	۵۹۱	۶۵۴	۶۳۸	۵۴۲	۶۴۶	۶۳۲	۶۳۴	
استان	مؤلفه	دخالت‌های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶۳۴۵	۵۰۵۳	۶۳۳۴	۵۷۹۹	۷۲۳۸	۶۲۲۴	۶۸۰۰	۷۱۱۱	۶۱۱۸	۷۴۴۴	۴۱۹۷	۴۱۹۷	۷۰۰۷	۶۲۶۶	۴۱۱۳	۷۱۱۶	۶۳۳۳	۶۳۳۳	۶۳۶۹	۶۳۶۹	۶۳۴۰	۶۳۳۳	۷۰۰۳	۵۶۸۸	۷۰۰۵	۵۴۴۱	۶۰۶	۶۱۰۶	۵۸۹	۵۴۲	۶۴۶	۶۳۲	۶۳۴
		۶۳۴۵	۵۰۵۳	۶۳۳۴	۵۷۹۹	۷۲۳۸	۶۲۲۴	۶۸۰۰	۷۱۱۱	۶۱۱۸	۶۱۱۸	۷۴۴۴	۴۱۹۷	۴۱۹۷	۷۰۰۸	۶۲۶۶	۴۱۱۳	۷۱۱۶	۶۳۳۳	۶۳۳۳	۶۳۶۹	۶۳۶۹	۶۳۴۰	۶۳۳۳	۷۰۰۳	۵۶۸۸	۷۰۰۵	۵۴۴۱	۶۰۶	۶۱۰۶	۵۸۹	۵۴۲	۶۴۶	۶۳۲	۶۳۴
استان	مؤلفه	کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۵۸۸۴	۴۹۹۱	۴۸۸۳	۶۱۱۰	۵۶۷۱	۴۵۵۱	۶۶۷۱	۶۷۴۴	۷۰۰۰	۶۳۴۴	۴۴۴۳	۵۳۳۳	۶۰۰۷	۵۳۳۳	۴۲۳۸	۵۳۲۷	۵۶۲۷	۶۰۴	۵۶۲۷	۶۳۵۰	۵۴۲۵	۶۲۶۹	۶۲۶۹	۵۹۶۹	۵۹۶۹	۵۴۰۰	۵۸۳	۶۱۱۷	۵۸۳	۶۱۰	۵۸۳	۶۱۰	۵۸۳
		۵۸۸۴	۴۹۹۱	۴۸۸۳	۶۱۱۰	۵۶۷۱	۴۵۵۱	۶۶۷۱	۶۷۴۴	۷۰۰۰	۶۳۴۴	۷۰۰۰	۶۳۴۴	۴۴۴۳	۵۳۳۳	۶۰۰۷	۵۳۳۳	۴۲۳۸	۵۳۲۷	۵۶۲۷	۶۰۴	۵۶۲۷	۶۳۵۰	۵۴۲۵	۶۲۶۹	۶۲۶۹	۵۹۶۹	۵۴۰۰	۵۸۳	۶۱۱۷	۵۸۳	۶۱۰	۵۸۳	۶۱۰	۵۸۳
استان	مؤلفه	کمبود تقاضا در بازار	۵۳۲۹	۵۴۵۶	۶۲۶۶	۶۲۶۵	۵۵۷۱	۶۴۳۲	۶۵۶۰	۵۶۶۹	۵۵۵۸	۶۱۱۶	۴۲۴۵	۴۲۴۵	۵۴۴۵	۴۹۲۲	۳۱۷۲	۵۹۲۷	۵۵۵۵	۵۴۰۰	۵۵۵۵	۵۸۰۰	۵۶۲۳	۶۲۶۹	۵۹۶۹	۵۹۶۹	۵۴۵۲	۵۷۶	۵۷۶	۵۷۶	۵۴۳	۴۱۰۵	۵۴۳	۵۴۰	۵۴۳
		۵۳۲۹	۵۴۵۶	۶۲۶۶	۶۲۶۵	۵۵۷۱	۶۴۳۲	۶۵۶۰	۵۶۶۹	۵۵۵۸	۶۱۱۶	۴۲۴۵	۴۲۴۵	۵۴۴۵	۴۹۲۲	۳۱۷۲	۵۹۲۷	۵۵۵۵	۵۴۰۰	۵۵۵۵	۵۸۰۰	۵۶۲۳	۶۲۶۹	۵۹۶۹	۵۹۶۹	۵۴۵۲	۵۷۶	۵۷۶	۵۷۶	۵۴۳	۴۱۰۵	۵۴۳	۵۴۰	۵۴۳	
استان	مؤلفه	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵۴۰۰	۵۵۶۵	۵۳۳۳	۴۱۹۸	۴۰۵۵	۵۴۶۰	۶۱۱۷	۶۳۱۱	۶۳۱۱	۴۴۰۰	۴۴۶۴	۶۳۴۳	۶۲۶۷	۶۱۰۰	۴۲۳۸	۶۱۱۷	۵۸۳	۵۸۳	۶۱۰	۵۸۳	۶۴۳	۶۲۶۵	۵۴۳۸	۵۴۳۸	۶۰۹	۶۰۹	۵۴۴	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳
		۵۴۰۰	۵۵۶۵	۵۳۳۳	۴۱۹۸	۴۰۵۵	۵۴۶۰	۶۱۱۷	۶۳۱۱	۶۳۱۱	۶۳۱۱	۴۴۰۰	۴۴۶۴	۶۳۴۳	۶۲۶۷	۶۱۰۰	۴۲۳۸	۶۱۱۷	۵۸۳	۵۸۳	۶۱۰	۵۸۳	۶۴۳	۶۲۶۵	۵۴۳۸	۵۴۳۸	۶۰۹	۶۰۹	۵۴۴	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	
استان	مؤلفه	کمبود نیروی کار ماهر	۵۳۲۷	۵۳۳۱	۴۰۸۸	۴۰۸۸	۴۴۴۴	۴۳۳۸	۴۳۳۰	۶۱۶	۵۳۳۱	۴۸۹	۴۲۲۷	۴۲۲۷	۵۸۷۷	۵۳۳۳	۴۹۲۳	۴۱۷۳	۵۸۳	۵۸۳	۵۸۳	۶۲۸	۶۳۵	۶۱۱۹	۵۵۵۵	۶۸۸	۴۹۱	۵۴۴	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳
		۵۳۲۷	۵۳۳۱	۴۰۸۸	۴۰۸۸	۴۴۴۴	۴۳۳۸	۴۳۳۰	۶۱۶	۵۳۳۱	۴۸۹	۴۲۲۷	۴۲۲۷	۵۸۷۷	۵۳۳۳	۴۹۲۳	۴۱۷۳	۵۸۳	۵۸۳	۵۸۳	۶۲۸	۶۳۵	۶۱۱۹	۵۵۵۵	۶۸۸	۴۹۱	۵۴۴	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳	۵۴۳
استان	مؤلفه	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۴۳۸۴	۴۱۴۴	۴۲۶۸	۴۲۶۹	۴۲۶۹	۳۸۸۸	۴۰۶	۴۵۵۸	۴۰۳	۴۰۳	۷۸۱۷	۴۰۵	۴۴۴۵	۴۱۶	۴۲۴۸	۴۱۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶
		۴۳۸۴	۴۱۴۴	۴۲۶۸	۴۲۶۹	۴۲۶۸	۴۲۶۹	۳۸۸۸	۴۰۶	۴۵۵۸	۴۰۳	۴۰۳	۷۸۱۷	۴۰۵	۴۴۴۵	۴۱۶	۴۲۴۸	۴۱۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶
استان	مؤلفه	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۳۲۹۸	۴۴۴۴	۴۲۶۵	۱۹۹۷	۳۲۶۵	۲۰۴	۴۳۳۸	۴۳۳۰	۳۲۶	۲۱۹	۲۱۹	۲۱۹	۳۲۳۳	۲۰۴	۳۸۵۵	۴۱۶	۴۱۶	۴۱۶	۴۱۶	۷۸۹	۷۸۹	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶
		۳۲۹۸	۴۴۴۴	۴۲۶۵	۱۹۹۷	۳۲۶۵	۲۰۴	۴۳۳۸	۴۳۳۰	۳۲۶	۲۱۹	۲۱۹	۲۱۹	۲۱۹	۳۲۳۳	۲۰۴	۳۸۵۵	۴۱۶	۴۱۶	۴۱۶	۴۱۶	۷۸۹	۷۸۹	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶	۴۲۶
استان	مؤلفه	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶۶۶۷	۵۸۶۵	۵۵۵۳	۷۰۰۵	۷۷۲۲	۷۲۵۵	۶۶۴۴	۷۱۱۵	۶۴۴۴	۶۸۸۷	۶۸۸۸	۶۸۸۸	۶۳۳۹	۶۳۳۱	۴۳۳۱	۴۳۳۱	۴۳۳۱	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶
		۶۶۶۷	۵۸۶۵	۵۵۵۳	۷۰۰۵	۷۷۲۲	۷۲۵۵	۶۶۴۴	۷۱۱۵	۶۴۴۴	۶۸۸۷	۶۸۸۸	۶۸۸۸	۶۳۳۹	۶۳۳۱	۴۳۳۱	۴۳۳۱	۴۳۳۱	۴۳۳۱	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶	۶۱۶
استان	مؤلفه	موانع در فرآیندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۷۰۰۱	۶۸۶۵	۶۶۶۴	۷۱۱۲	۸۳۳۱	۷۱۱۴	۶۷۷۸	۵۷۷۹	۷۸۸۳	۶۵۶۶	۷۵۳۳	۶۸۸۲	۶۸۸۲	۶۲۶۴	۴۱۱۳	۷۱۱۶	۶۳۳۳	۶۳۳۳	۷۱۹	۷۱۹	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲
		۷۰۰۱	۶۸۶۵	۶۶۶۴	۷۱۱۲	۸۳۳۱	۷۱۱۴	۶۷۷۸	۵۷۷۹	۷۸۸۳	۶۵۶۶	۷۵۳۳	۶۸۸۲	۶۸۸۲	۶۲۶۴	۴۱۱۳	۷۱۱۶	۶۳۳۳	۶۳۳۳	۷۱۹	۷۱۹	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲	۶۸۲

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

رشته فعالیت	زمستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	درصد تغییرات *
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	۵/۸۷	۶/۰۳	۲/۸۲
تولید صنعتی (ساخت)	۵/۵۸	۵/۷۶	۳/۰۸
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه	۵/۶۳	۶/۳۹	۱۳/۶۷
حمل و نقل و انبارداری	۶/۰۵	۶/۰۱	-۰/۷۲
اطلاعات و ارتباطات	۵/۶۵	۵/۵۹	-۱/۱۷
فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	۶/۱۲	۶/۴۱	۴/۸۳
کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	۵/۹۲	۵/۸۴	-۱/۳۶
آموزش	۶/۰۰	۵/۴۵	-۹/۱۶
اداری و خدمات پشتیبانی	۶/۰۷	۶/۵۵	۷/۹۸
هنر، سرگرمی و تفریح	۵/۹۶	۵/۵۶	-۶/۷۹
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۵/۸۴	۵/۶۹	-۲/۴۷
مالی و بیمه	۴/۷۱	۴/۲۵	-۹/۶۷
استخراج معدن	۵/۲۴	۵/۸۱	۱۰/۹۱
ساختمان	۵/۹۷	۵/۹۰	-۱/۲۳
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۵/۸۰	۵/۱۳	-۱۱/۵۲
املاک و مستغلات	۵/۷۳	۶/۰۹	۶/۲۸
سایر فعالیتهای خدماتی	۶/۱۳	۵/۹۴	-۳/۱۲

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در بهار ۱۴۰۰، رشته فعالیتهای: ۱- الیت اداری و خدمات پشتیبانی، ۲- الیت حرفه‌ای، علمی و فنی، ۳- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته فعالیتهای ۱- مالی و بیمه، ۲- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی و ۳- آموزش به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته فعالیتهای اقتصادی ارزیابی شده‌اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۴ رشته فعالیت به دلیل قرار گرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده‌اند. منظور از سایر فعالیتهای خدماتی، فعالیتهای سازمان‌های دارای عضو، تعمیر رایانه و کالاهای شخصی و خانگی و سایر فعالیتهای خدماتی شخصی است.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی ارائه نمود.

جدول ۱۱ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - بهار ۱۴۰۰

رشته فعالیت		مولفه																	
وسایل و .. (صادرات و واردات)	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر	تولید صنعتی (ساخت)	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه	حمل و نقل و انبارداری	اطلاعات و ارتباطات	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	آموزش	اداری و خدمات پشتیبانی	هتلا، سرگرمی و تفریح	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	مالی و بیمه	استخراج معدن	ساختمان	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	املاک و مستغلات	سایر فعالیتهای خدماتی		
۴/۸۲	۴/۱۲	۴/۷۹	۴/۱۸۶	۴/۱۷۹	۴/۷۶	۶/۲۳	۴/۰۹	۳/۹۵	۴/۶۹	۳/۳۸	۳/۲۰	۴/۴۶	۳/۶۹	۴/۶۲	۴/۳۰	۴/۳۶	۳/۰۹	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	
۶/۳۶	۶/۳۶	۸/۵۴	۶/۴۰	۶/۲۳	۶/۴۲	۶/۴۸	۶/۲۳	۷/۸۶	۶/۳۰	۶/۱۴	۵/۲۵	۷/۰۱	۶/۷۶	۴/۸۱	۶/۰۰	۴/۸۶	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...		
۵/۶۶	۵/۴۵	۷/۰۶	۵/۲۸	۵/۴۱	۵/۴۱	۶/۵۴	۵/۲۸	۴/۴۶	۷/۳۱	۴/۸۳	۵/۷۴	۳/۲۴	۵/۲۶	۵/۹۱	۵/۱۰	۴/۸۳	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان		
۷/۵۸	۷/۵۴	۷/۸۸	۷/۶۳	۶/۸۸	۷/۸۵	۷/۵۴	۶/۰۷	۶/۸۸	۸/۱۴	۷/۰۰	۶/۹۰	۷/۱۵	۶/۵۷	۶/۵۷	۶/۵۷	۶/۵۹	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار		
۸/۳۷	۸/۵۱	۸/۸۲	۸/۳۷	۷/۷۰	۸/۸۱	۸/۳۱	۸/۰۰	۹/۱۳	۸/۶۰	۸/۴۱	۸/۷۳	۸/۵۰	۸/۷۱	۸/۶۲	۷/۷۷	۸/۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات		
۶/۲۳	۶/۱۷	۷/۵۰	۶/۵۶	۷/۲۰	۶/۴۳	۷/۱۲	۶/۵۴	۷/۶۴	۷/۵۵	۵/۹۲	۶/۰۰	۶/۰۴	۶/۴۴	۶/۷۱	۶/۱۷	۶/۰۰	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی		
۵/۰۹	۴/۵۰	۷/۰۰	۴/۴۶	۶/۰۰	۵/۹۲	۴/۹۵	۵/۱۸	۶/۲۳	۴/۵۴	۴/۵۰	۶/۳۳	۳/۶۸	۵/۰۱	۵/۱۰	۶/۲۰	۵/۱۶	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی		
۶/۵۹	۶/۲۰	۷/۹۳	۶/۶۹	۶/۱۳	۷/۴۴	۶/۵۲	۶/۵۰	۷/۲۱	۶/۶۰	۶/۳۳	۷/۱۷	۶/۸۰	۴/۹۲	۷/۷۵	۷/۲۷	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار			
۶/۴۱	۵/۸۷	۷/۸۵	۶/۷۱	۶/۲۹	۷/۱۴	۶/۰۹	۵/۲۰	۶/۹۳	۶/۱۰	۷/۰۷	۶/۲۷	۵/۹۵	۶/۴۱	۵/۰۶	۵/۹۶	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار			
۶/۵۶	۶/۴۱	۶/۸۷	۷/۴۸	۶/۷۱	۶/۹۲	۶/۲۳	۶/۳۷	۷/۷۵	۷/۰۸	۵/۸۸	۶/۴۲	۶/۳۳	۶/۴۳	۵/۳۸	۷/۰۶	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات			
۷/۳۳	۷/۲۱	۷/۴۱	۷/۲۵	۶/۹۳	۷/۶۱	۷/۳۸	۶/۹۲	۷/۳۱	۶/۷۵	۶/۸۷	۶/۳۲	۷/۱۸	۶/۹۳	۶/۱۰	۶/۷۲	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها			
۶/۳۹	۶/۱۱	۷/۰۰	۶/۴۰	۶/۳۸	۶/۸۳	۶/۳۸	۴/۹۵	۶/۷۹	۵/۱۵	۵/۵۵	۴/۲۱	۶/۲۴	۶/۲۳	۴/۵۷	۶/۰۳	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی			
۵/۶۲	۵/۳۵	۵/۴۰	۶/۲۲	۴/۴۵	۴/۹۶	۵/۵۸	۴/۹۵	۶/۱۳	۴/۰۰	۵/۰۶	۲/۹۶	۵/۹۸	۵/۴۵	۴/۸۴	۶/۵۲	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)			
۶/۴۴	۶/۴۹	۷/۵۰	۶/۳۰	۶/۱۱	۶/۸۸	۶/۲۳	۶/۲۴	۷/۴۷	۵/۱۰	۵/۹۴	۶/۰۰	۶/۳۷	۶/۰۲	۶/۴۲	۶/۷۹	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران			
۶/۶۲	۶/۰۵	۷/۵۴	۶/۵۴	۶/۵۸	۵/۶۸	۷/۳۹	۶/۳۸	۵/۷۸	۶/۹۳	۵/۹۰	۵/۸۹	۶/۶۰	۵/۸۹	۶/۴۸	۶/۵۲	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار			
۵/۵۷	۴/۸۰	۵/۴۷	۵/۵۸	۴/۲۵	۵/۸۸	۵/۵۸	۶/۶۷	۶/۳۱	۶/۴۷	۵/۱۰	۵/۶۷	۵/۱۳	۵/۰۳	۶/۷۷	۵/۴۸	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار			
۶/۳۸	۵/۵۰	۶/۱۵	۶/۲۷	۵/۹۷	۶/۸۹	۶/۳۶	۵/۷۸	۷/۳۱	۷/۰۰	۵/۶۰	۷/۰۰	۵/۳۳	۶/۱۸	۸/۲۲	۸/۰۰	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران			
۵/۸۰	۵/۷۴	۶/۳۶	۵/۸۹	۵/۲۷	۶/۱۲	۶/۰۱	۵/۵۴	۶/۸۳	۶/۴۳	۵/۲۶	۶/۰۰	۵/۲۲	۵/۸۲	۵/۶۷	۶/۷۲	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار			
۶/۵۹	۶/۲۷	۵/۹۳	۶/۸۵	۵/۸۵	۶/۶۴	۶/۴۹	۴/۲۷	۷/۲۹	۵/۵۶	۶/۶۷	۵/۵۶	۶/۳۱	۶/۵۹	۶/۰۰	۶/۹۷	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار			
۶/۰۶	۵/۷۴	۶/۶۹	۵/۶۰	۵/۴۱	۶/۶۰	۵/۵۸	۴/۵۹	۶/۵۶	۴/۹۲	۶/۴۰	۳/۱۷	۵/۷۵	۶/۰۰	۳/۰۰	۶/۶۵	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه			
۵/۵۵	۴/۹۳	۵/۶۴	۴/۳۷	۵/۶۴	۵/۹۰	۶/۳۰	۶/۰۰	۴/۶۰	۵/۷۶	۶/۰۹	۴/۷۵	۵/۵۱	۴/۷۵	۵/۱۶	۶/۶۳	کمبود تقاضا در بازار			
۵/۷۸	۵/۵۰	۷/۶۰	۵/۵۴	۴/۴۵	۵/۵۳	۴/۵۷	۵/۳۹	۴/۵۷	۶/۳۸	۵/۲۰	۵/۶۷	۳/۶۱	۵/۷۹	۵/۴۷	۵/۳۳	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز			
۵/۴۳	۵/۴۳	۵/۸۸	۵/۱۸	۵/۰۳	۶/۰۳	۴/۷۰	۳/۸۹	۴/۵۷	۶/۶۳	۵/۸۱	۲/۹۰	۴/۴۳	۴/۸۹	۳/۷۳	۴/۰۳	کمبود نیروی کار ماهر			
۴/۱۱	۳/۵۹	۴/۰۰	۳/۹۶	۳/۷۰	۳/۹۸	۳/۸۲	۴/۲۶	۴/۰۰	۳/۲۴	۳/۴۸	۳/۲۱	۳/۲۵	۴/۳۷	۲/۲۶	۴/۴۰	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت			
۳/۴۴	۳/۳۶	۳/۷۶	۳/۱۹	۲/۹۴	۳/۱۰	۲/۹۸	۳/۸۴	۲/۸۶	۳/۲۹	۱/۸۸	۱/۷۱	۲/۹۶	۴/۶۶	۲/۹۴	۱/۶۸	محدودیت دسترسی به آب			
۳/۸۹	۴/۰۸	۴/۷۶	۳/۸۲	۴/۴۱	۳/۹۵	۴/۲۰	۳/۶۳	۴/۰۷	۴/۵۳	۲/۶۳	۳/۱۰	۴/۵۵	۴/۵۲	۲/۸۴	۳/۳۲	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)			
۶/۹۱	۶/۴۶	۶/۳۸	۶/۵۱	۶/۳۱	۶/۸۷	۶/۴۶	۶/۳۲	۶/۹۴	۶/۴۳	۶/۸۴	۴/۸۹	۶/۷۱	۶/۲۳	۷/۲۳	۷/۰۶	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی			
۷/۰۶	۶/۸۶	۶/۴۴	۷/۰۵	۷/۱۷	۷/۸۹	۷/۵۲	۶/۷۴	۶/۶۳	۷/۱۸	۷/۱۴	۷/۶۳	۷/۰۰	۷/۳۱	۷/۴۱	۵/۷۶	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی			

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - بهار ۱۴۰۰

اتاق اصناف			اتاق تعاون			اتاق بازرگانی			کل			عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۰	زمستان ۹۹	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۰	زمستان ۹۹	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۰	زمستان ۹۹	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۰	زمستان ۹۹	
۳/۸۲	۶/۰۴	۵/۸۲	-۱/۷۳	۵/۶۵	۵/۷۵	۲/۵۶	۵/۸۹	۵/۷۴	۲/۱۳	۵/۸۸	۵/۷۵	
۱۰/۵۹	۴/۱۰	۳/۷۱	-۰/۴۰	۳/۸۰	۳/۷۹	۶/۵۲	۴/۶۷	۴/۳۹	۶/۳۷	۴/۴۴	۴/۱۷	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۵/۹۷	۵/۶۶	۵/۳۵	-۲/۱۰	۶/۰۲	۶/۱۵	-۰/۹۲	۶/۵۹	۶/۶۶	-۰/۶۵	۶/۳۶	۶/۴۰	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳/۵۵	۵/۵۰	۵/۳۱	-۶/۷۹	۴/۹۰	۵/۲۶	۱/۰۲	۵/۶۵	۵/۵۹	۰/۳۰	۵/۵۱	۵/۵۰	بی‌تبعی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۹۹	۶/۹۳	۶/۵۳	-۴/۲۱	۷/۰۶	۷/۳۷	-۰/۲۹	۷/۷۵	۷/۷۲	۰/۰۱	۷/۵۰	۷/۵۰	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
-۳/۶۷	۸/۴۸	۸/۸۰	-۳/۹۶	۸/۴۷	۸/۸۲	-۰/۳۳	۸/۴۱	۸/۴۳	-۱/۴۹	۸/۴۳	۸/۵۶	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۷/۳۳	۶/۳۳	۵/۹۰	۵/۷۸	۶/۱۸	۵/۸۴	-۰/۸۹	۶/۳۵	۶/۳۱	۱/۳۴	۶/۲۶	۶/۱۷	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۶/۱۲	۵/۰۲	۴/۷۳	-۶/۱۲	۴/۹۶	۵/۲۸	-۰/۵۸	۴/۸۱	۴/۷۸	۰/۲۷	۴/۸۷	۴/۸۵	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
-۰/۷۸	۷/۰۷	۷/۰۲	-۰/۷۴	۶/۶۷	۶/۷۲	۵/۲۷	۶/۳۱	۵/۹۹	۳/۷۲	۶/۴۹	۶/۲۶	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۱/۶۲	۶/۶۳	۶/۵۳	-۲/۴۱	۶/۲۲	۶/۳۸	-۰/۸۰	۶/۰۹	۶/۱۴	-۰/۵۳	۶/۱۹	۶/۲۳	وجود رقابت غ - نصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
-۰/۸۲	۶/۱۱	۶/۱۷	-۲/۲۶	۶/۳۸	۶/۵۳	-۰/۳۱	۶/۶۲	۶/۶۰	-۰/۴۷	۶/۵۰	۶/۵۳	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
-۰/۳۷	۷/۶۴	۷/۶۱	-۸/۴۶	۷/۲۳	۷/۹۰	-۱/۵۳	۷/۱۵	۷/۲۶	-۲/۳۸	۷/۲۴	۷/۴۲	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۴/۳۴	۶/۵۹	۶/۳۲	-۳/۳۶	۵/۶۹	۵/۸۹	۱/۸۶	۶/۳۶	۶/۱۵	۱/۷۱	۶/۲۳	۶/۱۲	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۱/۳۰	۶/۱۴	۵/۵۲	۴/۲۸	۵/۴۱	۵/۱۹	-۱/۹۹	۵/۳۶	۵/۴۷	۰/۹۸	۵/۴۸	۵/۴۳	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۷۵	۶/۴۶	۶/۰۶	۳/۹۶	۶/۴۵	۶/۲۰	۲/۰۶	۶/۴۲	۶/۲۹	۲/۹۵	۶/۴۳	۶/۲۴	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱/۱۳	۶/۴۵	۶/۳۸	-۶/۳۰	۶/۳۸	۶/۷۰	۲/۲۷	۶/۳۵	۶/۲۱	۰/۷۰	۶/۳۶	۶/۳۱	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۳/۳۳	۶/۰۳	۵/۸۳	-۱/۴۱	۵/۹۳	۶/۰۲	-۰/۸۱	۴/۹۳	۴/۸۹	۰/۷۹	۵/۲۶	۵/۲۲	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
-۵/۰۴	۶/۷۱	۷/۰۷	۳/۶۲	۶/۸۱	۶/۵۸	۴/۶۰	۵/۸۰	۵/۵۴	۲/۷۶	۶/۰۷	۵/۹۱	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۸۸	۶/۲۴	۵/۹۰	-۰/۶۹	۶/۰۶	۶/۰۲	۳/۹۰	۵/۶۵	۵/۴۴	۳/۵۵	۵/۸۰	۵/۶۰	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۵/۵۴	۷/۰۲	۶/۶۵	-۲/۳۹	۶/۷۴	۶/۹۱	-۰/۰۹	۶/۳۶	۶/۲۶	۰/۳۷	۶/۴۵	۶/۴۳	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۷/۳۲	۶/۴۵	۶/۰۱	-۳/۵۳	۵/۲۴	۵/۴۳	۴/۴۸	۵/۸۲	۵/۵۷	۴/۱۷	۵/۸۴	۵/۶۰	کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۴۷	۶/۳۵	۶/۰۲	۳/۶۱	۵/۲۴	۵/۰۶	۵/۸۵	۵/۰۱	۴/۷۴	۶/۱۶	۵/۲۹	۴/۹۸	کمبود تقاضا در بازار
۴/۸۳	۶/۳۷	۶/۰۸	-۴/۸۲	۵/۴۱	۵/۶۸	۱/۸۵	۵/۴۴	۵/۳۵	۱/۶۴	۵/۶۰	۵/۵۱	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
-۰/۸۵	۵/۵۷	۵/۵۳	-۱/۳۳	۴/۴۵	۴/۵۱	۷/۳۷	۵/۳۸	۵/۰۱	۵/۵۷	۵/۲۷	۴/۹۹	کمبود نیروی کار ماهر
۸/۸۶	۴/۲۲	۳/۸۷	۱۱/۱۹	۳/۷۹	۳/۴۱	۶/۳۲	۳/۷۵	۳/۵۲	۸/۰۹	۳/۸۴	۳/۵۵	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۱۹/۲۸	۳/۵۳	۲/۹۶	۷/۳۰	۳/۲۹	۳/۰۷	۱۲/۱۲	۳/۳۵	۲/۹۹	۱۲/۵۳	۳/۳۸	۳/۰۰	محدودیت دسترسی به آب
۷/۳۱	۳/۸۲	۳/۵۶	۸/۲۷	۳/۸۷	۳/۵۷	۲۸/۴۹	۴/۰۵	۳/۱۶	۲۰/۷۱	۳/۹۸	۳/۳۰	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۷۳	۷/۱۳	۶/۶۸	-۴/۷۸	۶/۵۴	۶/۸۷	۱/۲۲	۶/۵۹	۶/۵۱	۱/۱۲	۶/۶۷	۶/۶۰	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۵/۵۵	۶/۱۲	۵/۷۹	-۱/۱۰	۷/۲۸	۷/۳۶	۲/۵۴	۷/۱۸	۷/۰۰	۱/۶۱	۷/۰۱	۶/۹۰	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

در بهار ۱۴۰۰، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی و ۳- دشواری تامین مالی را نامناسب‌ترین و سه مؤلفه: ۱- محدودیت دسترسی به آب، ۲- محدودیت دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت و ۳- محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...) را مناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

علاوه بر این، مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان‌شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هریک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم‌ترین موانع کسب‌وکار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

مجموعه	اولویت	۱	۲	۳	۴	۵
کل	زمستان ۹۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	بهار ۱۴۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	زمستان ۹۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
	بهار ۱۴۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
اتاق تعاون ایران	زمستان ۹۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
	بهار ۱۴۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	عرضه کالاها و محصولات قاچاقی در بازار ایران
اتاق اصناف ایران	زمستان ۹۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	عرضه کالاها و محصولات قاچاقی در بازار ایران	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاها و غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	بهار ۱۴۰۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاها و غیراستاندارد و تقلبی در بازار	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار

اولویت اول در اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون ایران و اصناف ایران، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است.

اولویت دوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار، در اتاق تعاون ایران موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای در دستگاه‌های اجرایی و در اتاق اصناف ایران دشواری تأمین مالی از بانک‌ها عنوان شده است.

اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار

در دستگاه‌های اجرایی، در اتاق تعاون ایران دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و در اتاق اصناف ایران فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی در بازار قرار گرفته‌اند.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

محیط	نماگر	شاخص نماگر		شاخص محیط		شاخص کل			
		میانگین		میانگین		میانگین		* درصد تغییرات فصل به بهار نسبت به	
		زمستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	زمستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	بهار ۹۹	زمستان ۹۹	بهار ۱۴۰۰	فصل گذشته فصل مشابه سال گذشته
نهادی	محیط سیاسی امنیتی	۶/۱۹	۶/۲۸	۵/۸۱	۵/۸۹	۱/۳۱	۵/۹۶	۶/۰۲	۰/۹۷
	محیط علمی آموزشی	۵/۳۹	۵/۵۵						
	محیط فرهنگی	۵/۷۹	۵/۸۷						
	محیط فناوری و نوآوری	۵/۷۷	۵/۸۳						
	محیط قانونی و حقوقی	۵/۵۲	۵/۶۲						
	ساختار و عملکرد دولت	۶/۱۵	۶/۱۵						
اقتصادی	محیط اقتصاد کلان	۶/۰۰	۶/۰۲	۶/۱۵	۶/۱۹	۰/۵۸	۵/۹۶	۶/۰۲	۰/۹۷
	محیط مالی	۸/۲۳	۸/۱۴						
	محیط جغرافیایی - زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های اقلیمی	۵/۲۰	۵/۳۷						
	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه	۵/۶۵	۵/۶۴						

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۰، عدد ۶/۰۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی **محیط نهادی** (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۵/۸۹ و میانگین ارزیابی **محیط اقتصادی** (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۱۹ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد محیط جغرافیایی با عدد ۵/۳۷ و **محیط مالی** با عدد ۸/۱۴ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط را بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

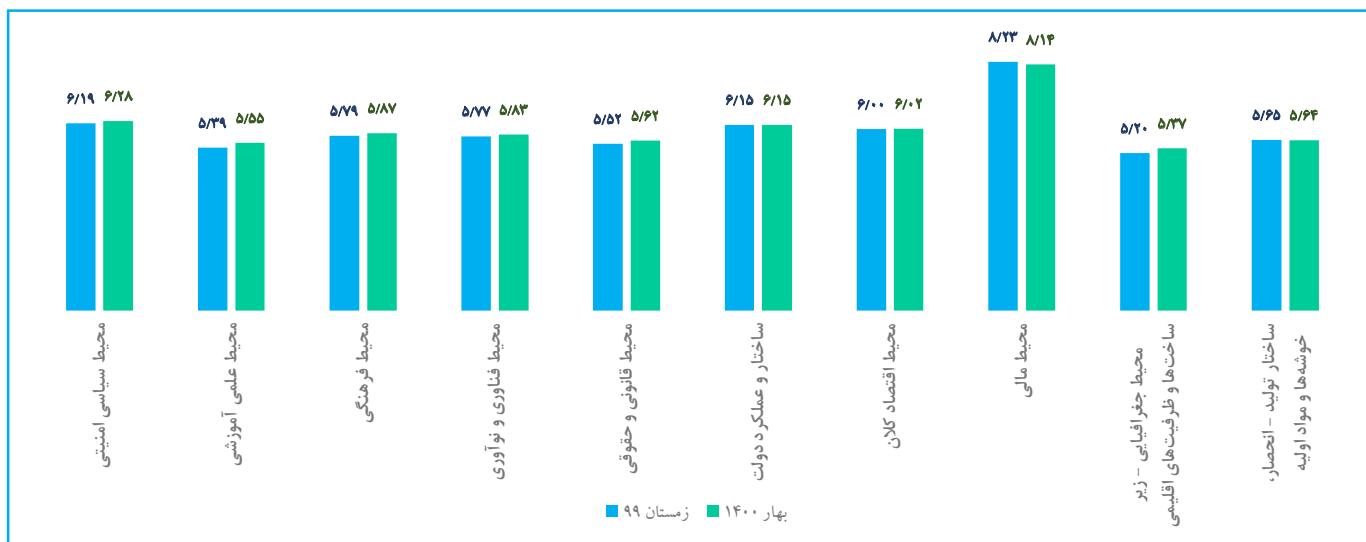
با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل زمستان ۱۳۹۹، دارای درصد تغییرات ۰/۹۷ است که به معنی بدتر شدن در شرایط کارآفرینی در فصل بهار نسبت به فصل زمستان بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۱/۲۸-) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی به طور جزئی مساعد شده است. لازم به ذکر است شاخص شین

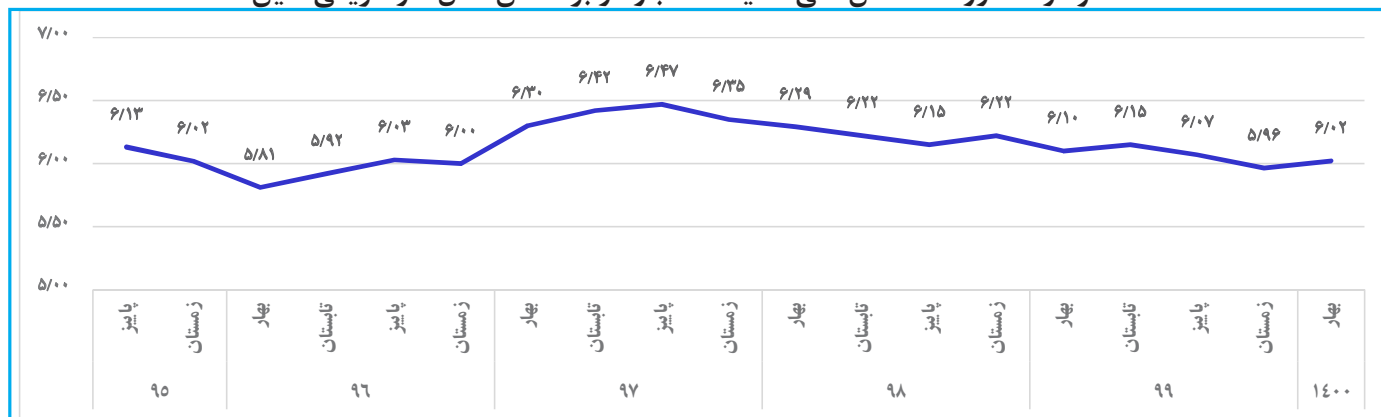

به دلیل استفاده از ضرائب اهمیت برای هر یک از نماگرها و محیط‌های تشکیل دهنده محیط کسب و کار، از دقت بیشتری نسبت به شاخص ملی برخوردار است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

نمودار ۷ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	تعداد کارکن (نفر)					
	کمتر از ۵	۶-۱۰	۱۱-۴۹	۵۰-۱۰۰	۱۰۱-۲۰۰	بیشتر از ۲۰۰
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۶/۰۲	۵/۷۷	۵/۸۷	۵/۷۸	۵/۷۴	۵/۷۱
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۵/۹۶	۶/۳۷	۶/۵۹	۶/۴۹	۶/۹۲	۶/۵۲
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۳۹	۵/۶۳	۵/۶۰	۵/۵۳	۵/۵۵	۵/۲۲
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۲۵	۷/۵۴	۷/۵۷	۷/۸۳	۷/۸۳	۷/۵۲
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۴۲	۸/۴۸	۸/۴۵	۸/۳۳	۸/۷۵	۸/۰۹
رویه‌های سختگیرانه اداره ای کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۲۰	۶/۲۷	۶/۳۴	۶/۲۱	۶/۴۹	۵/۹۴
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۲۶	۴/۹۲	۴/۷۷	۴/۵۲	۳/۶۳	۴/۶۷
لید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۹۹	۶/۲۴	۶/۴۲	۶/۴۲	۵/۵۰	۵/۸۸
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۷۲	۶/۰۶	۶/۰۸	۵/۶۲	۵/۶۸	۵/۹۹
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۳۹	۶/۵۳	۶/۶۶	۶/۴۵	۶/۴۸	۶/۲۷
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۸	۶/۹۷	۷/۳۶	۶/۸۰	۶/۶۶	۶/۴۵
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۵۵	۶/۰۴	۶/۱۸	۶/۱۱	۶/۱۱	۵/۶۵
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۸۱	۵/۰۰	۵/۳۴	۵/۷۱	۵/۴۵	۵/۷۴
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۴۷	۶/۳۲	۶/۵۱	۶/۴۴	۶/۶۵	۵/۸۸
وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۷۵	۶/۴۲	۶/۲۴	۵/۹۳	۵/۹۲	۵/۸۰
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۸۱	۵/۲۹	۵/۰۱	۴/۸۸	۴/۳۶	۴/۹۰
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۶۹	۶/۰۹	۵/۸۱	۵/۵۳	۵/۲۱	۵/۵۴
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۶/۰۸	۵/۶۹	۵/۷۸	۵/۷۰	۵/۰۷	۵/۷۵
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۸۸	۶/۲۳	۶/۲۱	۶/۲۵	۶/۰۳	۶/۸۱
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۱۰	۵/۶۴	۵/۷۸	۵/۶۲	۵/۷۴	۵/۸۶
کمبود تقاضا در بازار	۶/۰۳	۵/۱۳	۴/۹۹	۴/۶۷	۴/۷۲	۴/۷۷
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۶/۰۷	۵/۲۰	۵/۵۰	۵/۲۴	۵/۵۲	۵/۷۳
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۲۱	۵/۰۴	۵/۴۰	۵/۴۳	۵/۳۴	۵/۳۱
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۴/۱۴	۳/۴۳	۳/۷۰	۴/۰۲	۳/۷۴	۳/۹۵
محدودیت دسترسی به آب	۳/۳۷	۲/۸۸	۳/۳۹	۳/۶۷	۳/۷۸	۴/۱۹
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۳/۷۲	۳/۵۷	۴/۰۸	۴/۵۴	۴/۳۷	۴/۹۸
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۹۵	۶/۷۶	۶/۴۷	۶/۵۱	۶/۶۲	۶/۲۱
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۶۵	۷/۴۷	۷/۲۱	۶/۹۲	۶/۸۷	۶/۶۵

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)					سابقه فعالیت اقتصادی (سال)				
					کمتر از ۲	۳ تا ۵	۶ تا ۱۰	۱۱ تا ۱۵	بیشتر از ۱۶
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول					۶/۷۶	۵/۸۴	۶/۰۲	۵/۹۵	۵/۷۶
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...					۷/۵۰	۶/۰۴	۶/۵۳	۶/۴۸	۶/۳۵
تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان					۵/۸۸	۵/۳۲	۵/۶۰	۵/۶۸	۵/۴۸
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار					۸/۱۳	۷/۲۳	۷/۵۳	۷/۶۱	۷/۵۸
میرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات					۸/۰۰	۸/۲۰	۸/۵۵	۸/۵۸	۸/۴۰
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی					۹/۱۴	۶/۰۳	۶/۴۹	۶/۶۵	۶/۰۲
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی					۴/۵۶	۵/۰۰	۵/۰۳	۵/۱۰	۴/۵۶
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار					۷/۸۸	۶/۴۷	۶/۶۰	۶/۶۵	۶/۳۳
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار					۶/۱۳	۶/۱۹	۶/۴۵	۶/۲۷	۵/۹۸
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات					۸/۳۸	۶/۲۸	۶/۵۲	۶/۵۳	۶/۵۸
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها					۸/۳۳	۷/۳۳	۷/۵۱	۷/۲۱	۷/۰۳
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی					۷/۴۴	۶/۱۵	۶/۲۹	۶/۴۵	۶/۱۱
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)					۷/۴۳	۵/۵۱	۵/۴۷	۵/۵۵	۵/۴۱
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران					۶/۸۶	۶/۰۵	۶/۵۷	۶/۷۶	۶/۳۸
وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار					۷/۸۳	۶/۳۹	۶/۵۸	۶/۴۵	۶/۱۳
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار					۷/۲۵	۵/۴۰	۵/۴۲	۵/۲۴	۵/۰۷
عرضه کالاها و محصولات قاچاقی در بازار ایران					۸/۲۹	۶/۳۳	۶/۳۱	۶/۱۹	۵/۶۷
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار					۸/۰۰	۵/۸۷	۵/۹۱	۵/۷۹	۵/۶۸
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار					۷/۷۵	۶/۵۶	۶/۴۴	۶/۴۵	۶/۳۹
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه					۷/۶۳	۵/۸۴	۵/۹۶	۵/۹۶	۵/۶۸
کمبود تقاضا در بازار					۵/۳۳	۵/۴۲	۵/۳۵	۵/۲۶	۵/۱۹
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز					۶/۵۶	۵/۶۵	۵/۷۲	۵/۵۳	۵/۵۱
کمبود نیروی کار ماهر					۶/۲۵	۵/۰۳	۵/۵۴	۵/۴۲	۵/۱۵
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت					۴/۲۲	۴/۰۳	۳/۸۹	۳/۵۴	۳/۸۴
محدودیت دسترسی به آب					۵/۲۵	۳/۳۸	۳/۵۰	۳/۲۷	۳/۳۳
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)					۳/۲۵	۳/۸۸	۴/۰۵	۳/۹۹	۳/۹۹
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی					۸/۳۸	۶/۶۴	۶/۸۲	۶/۸۰	۶/۵۲
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی					۸/۳۳	۶/۹۴	۷/۱۷	۷/۱۰	۶/۸۹

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌های دارای بیش از ۲۰۰ کارکن، ۵/۷۱ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار مساعد در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با تعداد کمتر از ۵ کارکن، ۶/۰۲ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بدتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

همچنین بر اساس جدول شماره ۱۶ در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها کمتر از ۲ سال است، نامساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه میانگین ۶/۷۶ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی بیشتر از ۱۶ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای مساعدترین وضعیت (۵/۷۶) محیط کسب و کار هستند.

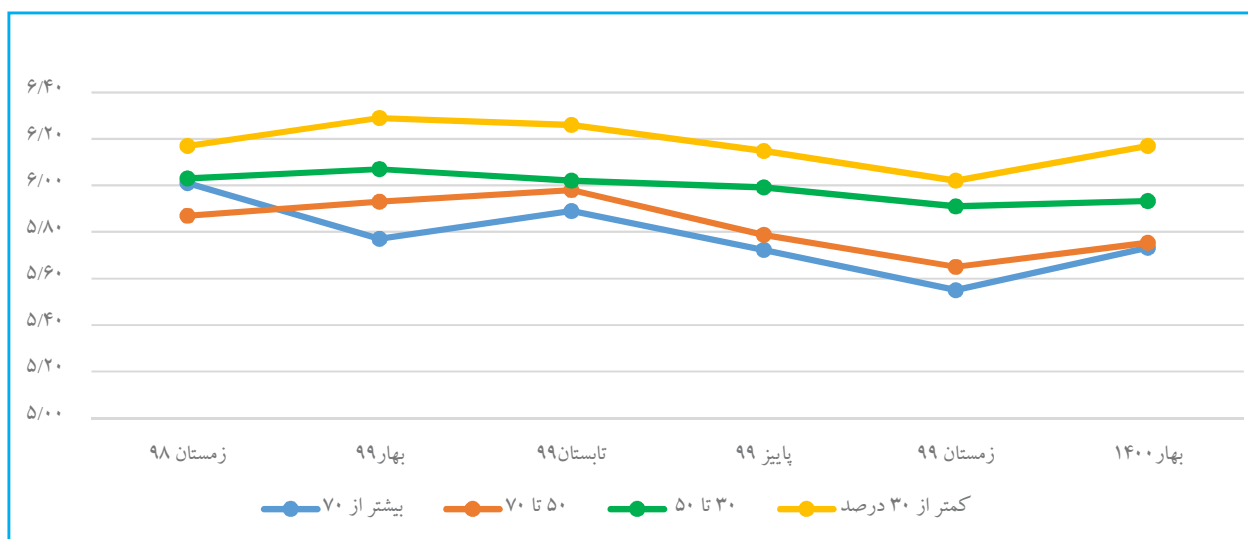
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان

در جدول ۱۷، موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان ارائه شده است. با توجه به جدول، پنج مشکل اولویت‌دار شرکت‌های دانش بنیان به ترتیب غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار، موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی و رویه‌های کار، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و... هستند. با این حال مشاهده ارقام جدول نشان می‌دهد که برخی مشکلات این شرکت‌ها در مقایسه با سایر واحدهای اقتصادی کشور حادث‌تر است.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

در جدول ۱۸، مشکلات کسب و کار به تفکیک درصد ظرفیت فعالیت قابل مشاهده است. بر اساس نتایج بدست آمده بنگاه‌های اقتصادی مشارکت‌کننده در طرح (۲۹۵۱ بنگاه) به طور متوسط با ۳۸/۶۴ درصد ظرفیت اسمی خود فعالیت داشته‌اند. همچنین بر اساس یافته‌های طرح، حدود ۲۱٪ بنگاه‌ها با کمتر از ۳۰٪ ظرفیت خود به فعالیت مشغول بوده‌اند.

نمودار ۸. شاخص محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید (درصد) بنگاه اقتصادی

جدول ۱۷ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان

کل کشور	دانش بنیان	عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
۴/۴۴	۵/۲۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۳۶	۷/۰۰	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۵۱	۶/۱۲	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۵۰	۷/۷۱	بی‌باتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۸/۴۳	۸/۴۸	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۲۶	۶/۸۴	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۸۷	۴/۷۹	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۴۹	۶/۰۸	ولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۱۹	۶/۱۳	وجود رابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۵۰	۶/۲۸	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۲۴	۷/۰۶	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۲۳	۶/۴۶	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۴۸	۵/۰۲	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۴۳	۶/۲۹	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۳۶	۶/۲۸	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۵/۲۶	۴/۴۸	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۰۷	۵/۴۰	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۸۰	۵/۶۷	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۴۵	۵/۹۶	دخالت‌های رمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۵/۸۴	۶/۰۸	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۲۹	۴/۷۶	کمبود تقاضا در بازار
۵/۶۰	۵/۵۱	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۲۷	۶/۱۲	کمبود نیروی کار ماهر
۳/۸۴	۳/۸۵	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۳۸	۳/۱۶	محدودیت دسترسی به آب
۳/۹۸	۴/۰۳	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۶۷	۶/۵۲	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۷/۰۱	۷/۵۸	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۸ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی

ظرفیت تولید بنگاه اقتصادی (درصد)				عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
کمتر از ۳۰	۳۰ تا ۵۰	۵۰ تا ۷۰	بیشتر از ۷۰	
۶/۱۷	۵/۹۳	۵/۷۵	۵/۷۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۳۰	۶/۷۱	۶/۲۸	۶/۱۶	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۶۷	۵/۶۵	۵/۳۸	۵/۳۹	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۸۴	۷/۷۲	۷/۳۸	۷/۱۶	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۷۴	۸/۵۳	۸/۲۴	۸/۲۸	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۴۷	۶/۲۶	۶/۲۹	۶/۰۷	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۱۸	۴/۷۵	۴/۷۵	۴/۸۴	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۷/۱۴	۶/۳۱	۶/۳۴	۶/۲۹	ولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۹۸	۵/۹۸	۵/۹۷	۶/۰۱	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۶۹	۶/۷۰	۶/۴۳	۶/۲۵	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۷۵	۷/۴۱	۶/۹۳	۷/۰۲	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۷۶	۶/۳۴	۵/۹۲	۶/۰۱	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۶۸	۵/۴۰	۵/۳۱	۵/۵۶	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۸۳	۶/۳۳	۶/۳۵	۶/۳۰	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۹۳	۶/۲۹	۶/۰۷	۶/۲۷	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۵/۴۳	۵/۲۷	۵/۰۸	۵/۳۲	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۵۳	۵/۹۵	۵/۹۵	۵/۹۵	عرضه کالاهای و محصولات قاچاق در بازار ایران
۶/۱۱	۵/۹۰	۵/۷۰	۵/۵۸	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۸۰	۶/۲۵	۶/۳۸	۶/۴۴	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۰۶	۵/۸۸	۵/۶۱	۵/۸۳	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۶/۰۱	۵/۱۵	۵/۰۷	۵/۰۹	کمبود تقاضا در بازار
۵/۸۲	۵/۶۱	۵/۶۰	۵/۴۲	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۱۱	۵/۴۰	۵/۲۱	۵/۳۲	کمبود نیروی کار ماهر
۳/۹۲	۳/۸۲	۳/۷۹	۳/۸۴	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۵۰	۳/۳۳	۳/۳۳	۳/۳۶	محدودیت دسترسی به آب
۴/۱۳	۳/۹۲	۳/۸۹	۴/۰۱	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۷/۰۴	۶/۷۴	۶/۴۳	۶/۵۷	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۷/۲۵	۷/۳۸	۶/۷۹	۶/۷۱	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

مهمترین قوانین مغل کسب و کار از نگاه فعالان اقتصادی

دستگاه اجرایی مرتبط	قوانین و مقررات مغل کسب و کار	درصد تقریبی از کل موارد
بانک مرکزی	- بسته سیاستی برگشت ارز حاصل از صادرات سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۰ در جلسه کمیته ماده (۲) مصوب شورای عالی هماهنگی اقتصادی - بخشنامه‌های بانک مرکز مانند اخذ مابه التفاوت نرخ ارز، نحوه تخصیص ارز به گروه‌های کالایی خاص جهت واردات کالا،	۱۵.۸
وزارت امور اقتصادی و دارایی	- قانون مالیات بر ارزش افزوده - قانون مالیات‌های مستقیم - ماده ۱۳۲: نرخ مالیات صفر برای درآمد ابرازی فعالیت برخی از کسب و کارهای تازه تأسیس - ماده ۶۴: تعیین ارزش معاملاتی املاک - تراکنش‌های بانکی مربوط به اداره امور مالیاتی مربوط به سنوات ۹۲ الی ۹۷ - ماده ۱۵۷ و ۱۵۶ قانون مالیات‌های مستقیم در خصوص رسیدگی به مالیات بر درآمد توسط مودی مالیاتی	۱۰.۲
گمرک	- قوانین گمرکی مربوط به ترخیص مواد اولیه و قطعات مورد نیاز - آئین نامه مربوط به یک بار اجازه ورود مواد اولیه - دستورالعمل‌های مربوط به تعیین تعرفه‌های گمرکی غیرکارشناسانه - ماده ۱۰۷- رسیدگی به اظهارنامه یا بازرسی کالای صادراتی و وجوهی کمتر از میزان مقرر و اخذ مابه التفاوت به تشخیص رئیس گمرک از پنج درصد (۵٪) تا پنجاه درصد (۵۰٪) - ماده ۱۰۸ تبصره ۱- در خصوص کشف هر نوع مغایرت بعد از اظهار و قبل از ترخیص کالای ورودی از گمرک و اخذ مابه التفاوت حقوق ورودی به میزانی بیش از پنجاه درصد (۵۰٪)	۵.۱۴
وزارت صمت	- دستورالعمل‌های مربوط به سامانه ثبت سفارش - قوانین مربوط به واردات مواد اولیه و تجهیزات و بخشنامه‌های ممنوعیت ثبت سفارش قطعات و لوازم موردنیاز - قوانین و مقررات مربوط به صدور مجوزها از وزارت صمت - قوانین واردات مواد اولیه و بخشنامه‌های صادره توسط وزارت صمت و بانک مرکزی در خصوص صادرات و واردات	۴
سازمان تامین اجتماعی	- ماده ۴۶: در خصوص باز پرداخت مانده بدهی کارفرما به سازمان تامین اجتماعی - ماده ۳۸: در خصوص مکلف نمودن کلیه کارفرمایان و پیمانکاران تحت عضویت سازمان تامین اجتماعی مبنی بر اینکه علاوه بر بیمه کردن کارکنان خود، نسبت به بیمه نمودن نیروهای مربوط به پروژه‌های مناقصه ای و قراردادی نیز اقدام نمایند. - ماده ۳۷: هنگام نقل و انتقال عین یا منافع مؤسسات و کارگاههای مشمول این قانون مکلف است گواهی سازمان را مبنی بر نداشتن بدهی معوق بابت حق بیمه و متفرعات آن از انتقال‌دهنده مطالبه نماید. - قانون مربوط به گرفتن مفاصا حساب سازمان تامین اجتماعی برای کارفرما و موضوع پرداخت سپرده - ماده ۴۶: در خصوص بازپرداخت مانده بدهی کارفرما به سازمان تامین اجتماعی	۳.۶۷
سازمان بورس کالا	- دستورالعمل تامین مواد اولیه از بورس کالا و ثبت سفارش کالا در بورس کالای ایران و مشکلات ثبت نام در سایت بهین یاب جهت اخذ سهمیه برای خرید از بورس کالا - قوانین مربوط به سازمان بورس و عدم تخصیص درست سهمیه‌ها که موجب رانت شده است و لزوم توجه به اصلاح آن در جهت جلوگیری از ایجاد رانت به بعضی از شرکتها و تامین مواد اولیه در شرکت‌های کوچک متوسط	۳
وزارت جهاد	- قوانین مربوط به صدور مجوزهای واردات جهاد کشاورزی - قوانین رانتهی مربوط به نهاده‌های دامی و تامین کالاهای اساسی	۱

جدول ۲۰ - ارزیابی فعالان اقتصادی از تأثیر کرونا در استان‌ها

استان	بهار ۱۴۰۰
آذربایجان شرقی	۶/۲۵
آذربایجان غربی	۷/۲۶
اردبیل	۸/۲۳
اصفهان	۵/۴۷
البرز	۵/۸۸
ایلام	۶/۸۱
بوشهر	۷/۲۰
تهران	۶/۱۵
چهارمحال و بختیاری	۷/۱۱
خراسان جنوبی	۷/۸۲
خراسان رضوی	۵/۷۴
خراسان شمالی	۷/۵۱
خوزستان	۷/۰۳
زنجان	۵/۵۶
سمنان	۴/۹۹
یستاد و بلوچستان	۶/۹۳
فارس	۶/۲۴
قزوین	۵/۹۲
قم	۶/۷۶
کردستان	۶/۸۵
کرمان	۶/۸۲
کرمانشاه	۶/۹۶
کهگیلویه و بویراحمد	۶/۷۲
گلستان	۶/۲۳
گیلان	۶/۲۲
لرستان	۵/۷۵
مازندران	۶/۱۰
مرکزی	۴/۹۳
هرمزگان	۶/۷۷
همدان	۶/۴۳
یزد	۶/۵۵
میانگین کل	۶/۲۴

جدول ۱۹ - تأثیر کرونا بر رشته فعالیت‌های اقتصادی

رشته فعالیت	بهار ۱۴۰۰
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	۶/۶۱
تولید صنعتی (ساخت)	۵/۸۴
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	۶/۵۳
حمل و نقل و انبارداری	۶/۳۳
اطلاعات و ارتباطات	۵/۴۵
فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	۶/۶۱
کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	۶/۱۰
آموزش	۷/۲۵
اداری و خدمات پشتیبانی	۶/۵۲
هنر، سرگرمی و تفریح	۶/۸۵
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۷/۷۷
مالی و بیمه	۳/۴۵
استخراج معدن	۵/۲۵
ساختمان	۵/۸۷
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۵/۶۰
املاک و مستغلات	۷/۹۸
سایر فعالیت‌های خدماتی	۷/۸۹
میانگین کل	۶/۲۴

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی بر حسب طبقه بندی استاندارد ISIC.rev4 در فصل بهار ۱۴۰۰، فعالیت‌های: ۱-املاک و مستغلات (۷/۹۸)، ۲-سایر فعالیت‌های خدماتی (۷/۸۹) و ۳-تأمین جا و غذا شامل هتل‌ها، اقامتگاه‌ها و رستوران‌ها و تالارهای پذیرایی (۷/۷۷) بیشترین آسیب را از شیوع ویروس کرونا متحمل شده و در مقابل ر فعالیت‌های ۱-مالی و بیمه (۳/۴۵)، ۲-استخراج معدن (۵/۲۵) و ۳-اطلاعات و ارتباطات (۵/۴۵) کمترین آسیب را از شیوع ویروس کرونا نسبت به سایر فعالیت‌ها متحمل شده‌اند.

همچنین در فصل بهار ۱۴۰۰، میزان آسیب وارده بر کسب و کارها از شیوع ویروس کرونا در استان‌های اردبیل (۸/۲۳) خراسان جنوبی (۷/۸۲)، خراسان شمالی (۷/۵۱) و آذربایجان غربی (۷/۲۶)، بیشترین مقدار و در استان‌های مرکزی (۴/۹۳)، سمنان (۴/۹۹)، اصفهان (۵/۴۷) و زنجان (۵/۵۶)، کمترین مقدار نسبت به سایر استان‌ها توسط فعالان اقتصادی ارزیابی شده‌اند.

نمودار ۹. تاثیر کرونا بر کسب و کار کشور

برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار بهار ۱۴۰۰

الف: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

■ مهمترین مصوبات مجلس شورای اسلامی در فصل بهار ۱۴۰۰ که مرتبط با بخش خصوصی است به شرح ذیل می‌باشند:
۱- لایحه مالیات بر ارزش افزوده (اعاده شده از شورای نگهبان)، ۲- طرح جهش تولید مسکن، ۳- لایحه اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ۴- لایحه اصلاح قانون صدور چک

■ در راستای توسعه مناسبات خارجی: دیدار با کاردار سفارت مالزی و بررسی موانع تعاملات متوقف شده و افزایش حجم همکاری به شکل تهاثر و ... جلسه آنلاین کمیته تجاری کمیسیون مشترک ایران و تاجیکستان و همچنین ایران و ترکیه و تصویب بندهای پیشنهادی.

■ در راستای تعامل با مقامات و نهادهای خارجی: بررسی و تصویب تعرفه‌های کنسولی وزارت امور خارجه توسط دستگاه‌های دولتی و اتاق ایران، تصویب تشکیل پوین‌های تخصصی با بهره‌گیری از ظرفیت تشکلهای تخصصی اتاق

■ عضویت اتاق ایران در شورای همکاری‌های اقتصادی حوزه دریای سیاه BSEC-URTA

■ تصویب آیین نامه تضامین مشارکت عمومی و خصوصی در کمیسیون اقتصادی دولت که این امر باعث افزایش اطمینان سرمایه گذاران خواهد بود.

■ احقاق حقوق بخش خصوصی و اعلام به مقامات رسمی با موضوع عدم هماهنگی بین سازمان‌ها در مصوبه اخیر شورای اجرایی فناوری اطلاعات: بر اساس مصوبه ۱ شورای اجرایی فناوری اطلاعات، امکان ارسال اطلاعات اعلامیه تامین ارز به گمرک از طریق سامانه جامع تجارت فراهم شده است و کلیه بازرگانان می‌بایست اطلاعات اعلامیه تامین ارز خود را از طریق سامانه جامع تجارت NTSW به گمرک جمهوری اسلامی ایران ارسال نمایند.

■ صدور بخشنامه مورخ ۱۴۰۰/۱/۳۱ وزارت راه و شهرسازی به شماره ۱۱۶۲۶/۹۵۰ در خصوص سقف تعرفه دیرکرد کانتینر، میزان حداکثر سپرده نقدی و غیر نقدی به عنوان تضمین پرداخت دیرکرد احتمالی برگشت کانتینر سالم و نحوه اجرا به منظور جلوگیری از مبالغ غیر متعارف به افزایش ناموجه بهای تمام شده کالاها

■ بازنگری در تعیین کرایه‌ها و نرخ کلیه خدمات حمل و نقل توسط شورای عالی هماهنگی ترابری و با حضور اطاق طی مکاتبه با وزیر راه و شهرسازی و دستور وزیر مبنی بر رسیدگی فوری و بررسی و تصمیم‌گیری

■ پیشنهاد تدوین "طرح اقدام جامع" به وزارت صمت و ستاد تسهیل و رفع موانع تولید مبنی بر تشکیل دبیرخانه، برنامه‌های کوتاه و میان مدت کمیته‌های تخصصی، حضور نمایندگان دائمی اتاق و برگزاری جلسات کمیته‌های تخصصی ستاد تسهیل و رفع موانع تولید در اتاق ایران با موضوعات پیشنهادی از قبیل: ۱- تدوین طرح اقدام تامین مواد اولیه فولاد و محصولات پتروشیمی در دو سطح تامین مواد اولیه برای صنایع پایین دستی، و جلوگیری از خام‌فروشی مواد اولیه ۲- تدوین طرح اقدام تامین منابع مالی بنگاه ای تولیدی در دو سطح شناسایی موانع تامین منابع مالی، و حمایت از تولید در نظام بانکی و نظام بورس و اوراق بهادار ۳- تدوین طرح اقدام حمایت از تولید در حوزه مالیات ۵- تدوین طرح اقدام حمایت از کسب و کارها، محیط زیست و بازیافت ۶- تدوین طرح اقدام حمایت از صادرات و سیاست‌گذاری های تجارت خارجی

■ رفع ممنوعیت واردات سویچ شبکه

■ امکان اخذ کارت بازرگانی برای شرکت‌های مستقر در پارک‌های علم و فناوری و دیگر فضاها با تعریف کد اختصاصی و رفع مشکل الزام ثبت قرارداد استقرار در بنگاه ی ملکی فراهم گردید.

■ تصویب ایجاد سامانه قیمت‌گذاری پویا برای محصولات کشاورزی توسط اتاق ایران با نظرات کارشناسی شده تشکل‌های بخش خصوصی

■ درج لزوم پایین‌تر بودن میزان حقوق دولتی معادن دارای واحد فراوری از معادن فاقد این واحدها در پیشنهاد اصلاحات قانون معادن

■ حذف شرط صدور مجوز از طرف سازمان محیط زیست برای اجرای طرح‌های توسعه ای شرکت‌های صنعتی واقع در شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

■ تسهیل فرآیند استفاده از ارز حاصل از صادرات، ارز متقاضی و... برای واحدهای تولیدی با مصوبه ستاد هماهنگی اقتصادی دولت

ب: اتاق تعاون ایران

■ ارائه پیشنهاد اتاق تعاون ایران برای تشکیل شورای مقررات‌زدائی و وحدت رویه در سازمان تامین اجتماعی که منجر به صدور بخشنامه گردید

■ راه‌اندازی رسمی سامانه داوری اتاق تعاون ایران در سطح کشور برای تسهیل در بررسی پرونده‌های داوری بخش تعاون

■ پیگیری اتاق تعاون ایران برای تخصیص بسته حمایتی برای بخش تعاون از مرکز ملی شماره‌گذاری کالاهای خدمات که منجر به اعمال ۳۰ درصد تخفیف تعرفه صدور کد موقعیت مکانی شد

■ مشارکت در اجرای طرح‌های ساختمانی در قالب تفاهم‌نامه با وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی برای ساخت ۲۰ هزار واحد مسکونی برای کارگران و بازنشستگان تحت پوشش سازمان تامین اجتماعی

■ عضویت اتاق تعاون ایران در اتاق بازرگانی بین‌المللی ICC

پایش ملے محیط کسب و کار ایران

بهار ۱۴۰۰

بهار ۱۳۹۹
۶/۰۱

بهار ۱۴۰۰
۵/۹۰

